

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Michala TUHÁ

Rakouské předškolní kurikulum

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice, 201

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum.....

.....

podpis

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PaedDr. Aleně Váchové za její významnou pomoc, odborné vedení a cenné rady při tvorbě této bakalářské práce.

Anotace:

Téma bakalářské práce je Rakouské předškolní kurikulum. Práce se zabývá popisem současného vzdělávání v rakouských mateřských školách. Charakterizuje rakouský školský systém a současné základní legislativní dokumenty rakouského předškolního vzdělávání. Součástí bakalářské práce je stručné porovnání rakouských a českých požadavků na podmínky a obsah vzdělávání. V praktické části je sledována realizační rovina kurikula v pěti předškolních zařízeních.

Klíčová slova: kurikulum, předškolní vzdělávání, legislativní dokumenty, Rámcový vzdělávací program

Abstrakt:

The theme of my bachelor thesis is Austrian preschool curriculum. The thesis deals with the description of current training in Austrian preschools. Characterizes the Austrian school system and currently the basic legislative documents Austrian preschool education. The thesis is a brief comparison of Austrian and Czech requirements for educational content. The practical implementation is monitored by the level curriculum in three preschools.

Key words: curriculum, preschool education, legal documents, General Educational Program

Osnova:

I. ÚVOD	8
II. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Systém vzdělávání v Rakousku	9
1.1. Preprimární vzdělávání v Rakousku-Elementarbereich.....	11
1.2. Primární vzdělávání v Rakousku-Primarbereich.....	11
1.3. Sekundární vzdělávání v Rakousku-Sekundarbereich.....	12
1.4. Terciární vzdělávání v Rakousku-Tertiärbereich.....	14
2. Základní legislativní dokumenty pro rakouské předškolní vzdělávání	15
2.1. Systém kurikulárních dokumentů.....	15
2.2. BildungsRahmenPlan.....	15
2.2.1. Kompetence.....	16
2.2.2. Oblasti vzdělávání.....	16
2.3. Porovnání rakouských dokumentů s českými dokumenty.....	17
3. Současná mateřská škola v Rakousku	18
3.1. Mateřská škola veřejná.....	18
3.2. Mateřská škola soukromá.....	20
3.3. Cíle mateřské školy.....	20
III. PRAKTICKÁ ČÁST	21
4. Popis výzkumného šetření	21
5. Mateřská škola Steinhaus	21
5.1. Obecná charakteristika mateřské školy.....	21
5.2. Podmínky vzdělávání.....	21
5.3. Režim dne.....	22
5.4. Názvy témat pro roční plán.....	22
5.5. Záznam pozorování.....	23
6. Mateřská škola Grünbach	24
6.1. Obecná charakteristika školy.....	24
6.2. Podmínky vzdělávání.....	25
6.3. Záznam pozorování.....	25
7. Exkurze do Mateřských škol v Heidenreichstein a Gastern v rámci interkulturního vzdělávání	26
7.1. Zajímavosti o Mateřské škole v Heidenreichsteinu.....	26

7.1.1. Ukázka z výuky českého jazyka.....	27
7.2. Zajímavosti o Mateřské škole v Gastern.....	27
7.2.1. Ukázka z výuky českého jazyka.....	28
8. Týdenní praxe v Mateřské škole Gmünd.....	28
8.1. Obecná charakteristika mateřské školy.....	28
8.2. Podmínky vzdělávání.....	29
8.3. Režim dne.....	30
8.4. Názvy témat pro roční plán.....	30
8.5. Záznam pozorování.....	31
9. Shrnutí výzkumného šetření.....	36
9.1. Věcné podmínky.....	36
9.2. Životospráva.....	37
9.3. Psychosociální podmínky.....	37
9.4. Personální a pedagogické podmínky.....	37
9.5. Spoluúčast rodičů.....	38
9.6. Obsah vzdělávání.....	38
IV. ZÁVĚR.....	40
V. PŘEHLED CITOVANÉ A POUŽITÉ LITERATURY.....	42
VI. PŘEHLED INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	43
VII. PŘÍLOHY.....	44

I. ÚVOD

Blízkost rakouských hranic od mého bydliště, zvědavost, jak probíhá předškolní výchova a vzdělávání v Rakousku, překonání jazykové bariéry, byly hlavními důvody k napsání bakalářské práce Rakouské předškolní kurikulum.

Sedm let pravidelně Rakousko navštěvuji a mám k němu blízký vztah. V dřívějších dobách jsem se na systém vzdělávání v Rakousku častokrát vyptávala svých známých a vždy mi konverzace k danému tématu přišla velmi zajímavá a nevěšdní. Vedla mě k porovnávání se systémem vzdělávání u nás.

Jelikož čtvrtým rokem pracuji v mateřské škole, můj největší zájem směřoval právě k rakouským předškolním zařízením. Zajímalo mě, jestli je jejich obsah vzdělávání porovnatelný s naším obsahem. V čem jsou o krok před námi, nebo naopak. Jak celkově u nich předškolní vzdělávání probíhá. Po důkladném zvážení jsem se rozhodla k metodě přímého pozorování v rakouských mateřských školách.

Neodradily mě ani negativní odpovědi ze strany rakouských Kindergarten, že je nemohu navštívit, jelikož musím nejdříve zažádat o návštěvu u jejich krajské inspektorky. Díky mým známým se mi podařilo uplatnit metodu přímého pozorování ve dvou mateřských školách. Za ostatní tři návštěvy vděčím PaedDr. Aleně Váchově, která mi zařídila i týdenní praxi v Kindergarten Gmünd.

V začátku teoretické části popisuji systém vzdělávání v Rakousku. Je rozdělen do čtyř podkapitol podle určitých stupňů škol, a to preprimární, primární, sekundární, terciární. U každé podkapitoly jsem se pokusila o stručnou charakteristiku.

Další část věnuji základním legislativním dokumentům rakouského předškolního vzdělávání. V první podkapitole popisuji systém kurikulárních dokumentů v Rakousku. Ve druhé podkapitole seznamuji s rakouským BildungsRahmenPlan. Zde také srovnávám český a rakouský školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

V poslední kapitole mé teoretické části se zabývám charakteristikou současné mateřské školy v Rakousku a popisuji jejich cíle.

V praktické části jsem zjišťovala podmínky vzdělávání a oblasti realizace obsahu vzdělávání v pěti mateřských školách v Rakousku s pomocí metody přímého pozorování.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Systém vzdělávání v Rakousku

Rakouský vzdělávací systém je velmi podobný vzdělávacímu systému ve Švýcarsku a Německu. Za organizaci školských systémů, to znamená vzdělávacích struktur, odpovídá ministerstvo školství. Rakouský vzdělávací systém nabízí řadu cest, a tak bere v úvahu různé potřeby a zájmy dětí a jejich rodičů.

Povinná školní docházka v Rakousku je 9 let, vztahuje se na všechny děti, které v Rakousku mají trvalý pobyt, bez ohledu na jejich občanství. V roce 2009 rakouská spolková vláda přijala nový zákon, že poslední rok v Kindergarten (dále mateřská škola) před nástupem do základní školy je povinný pro všechny děti. Mateřská škola se tak stává součástí vzdělávacího systému.

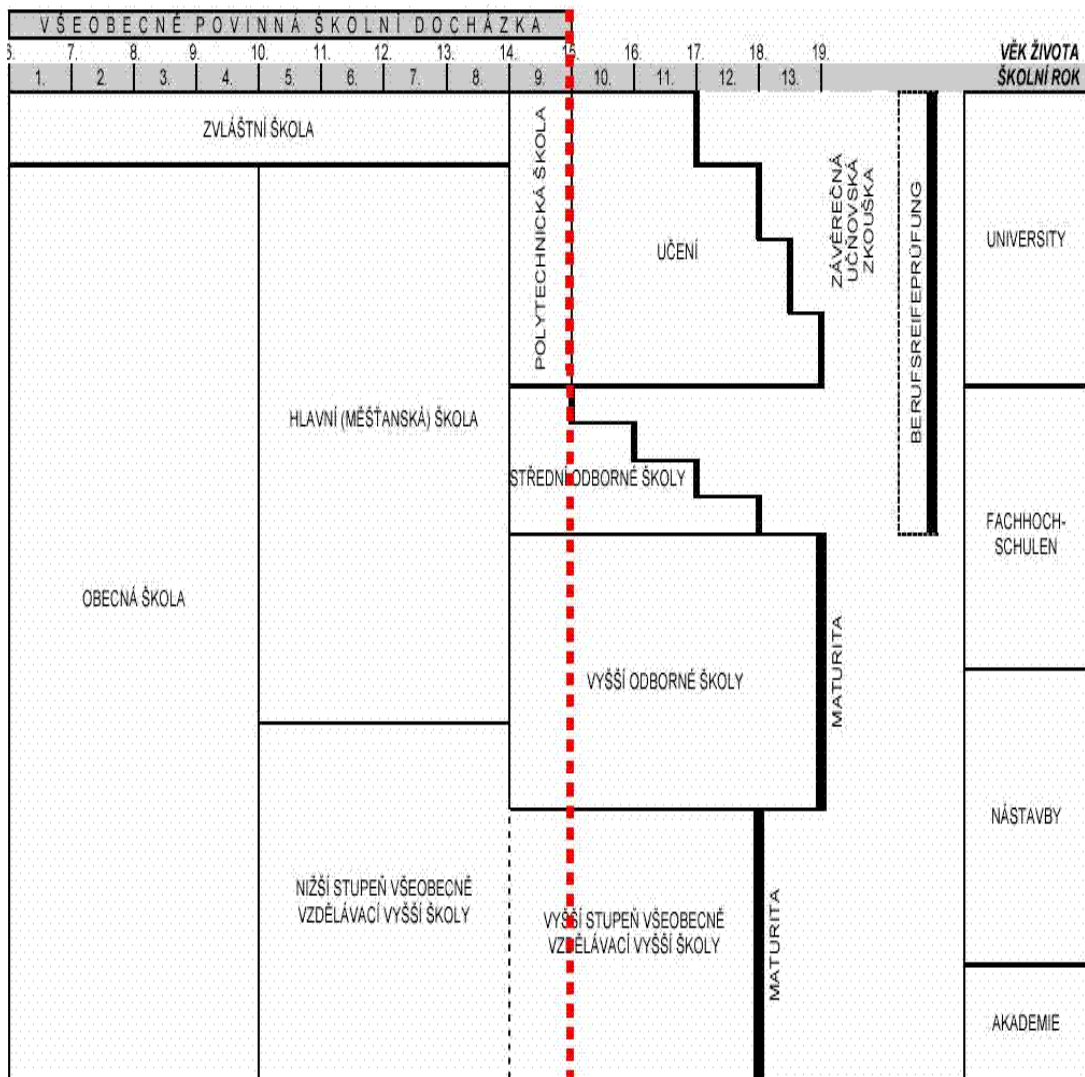
Povinné základní vzdělávání začíná s dokončením šestého roku po prvním září. Je možno volit mezi soukromými a státními školami. S tím rozdílem, že ve státních školách se neplatí žádné školné. Počet soukromých škol je malý. Většina těchto škol je provozována církvemi, zejména katolickou církví.

Vzdělávací programy pro preprimární, primární, sekundární a speciální školy určuje ministerský dekret. Kurikula obsahují všeobecná opatření, všeobecné vzdělávací cíle, všeobecné didaktické zásady, počet vyučovacích hodin pro daný předmět, výchovné a vzdělávací cíle a obsah i didaktické principy pro jednotlivé vyučovací předměty. Učitelé mají značnou volnost při výběru, rozvržení, definování a organizaci obsahu výuky.

Vzdělávací systém v Rakousku je kontrolován inspekcí. Školská inspekce je řízena oblastními školskými inspektory odpovědnými za celou zemi. Na úrovni povinné školní docházky pomáhají oblastním školským inspektorům okresní školští inspektoři.

Kurikulum je stanoveno vyhláškou, a všichni učitelé jsou povinni dodržovat jeho obsah a požadavky. Učitelé se při své práci musí spoléhat na roční plán a jsou povinni na svou práci zpracovávat vlastní reflexi.

(Obrázek č. 1)

Obrázek č. 1: Grafické znázornění rakouského systému vzdělávání

1.1. Preprimární vzdělávání v Rakousku

Předškolní péči o děti ve věku mladším, než vyžaduje povinná školní docházka, nabízejí veřejné jesle Krippen, denní jesle, střediska denní péče o malé děti a mateřské školy. Stále se také uvádí, že některé děti tráví předškolní léta doma se svými rodinami nebo se o ně stará opatrovník.

V Rakousku fungují jesle zajišťující péči o děti do třech let věku a spadají pod zdravotnická zařízení. Péče probíhá v malých skupinách, zohledňující potřeby kojenců a batolat. Poplatky za jesle se liší podle toho, kdo je zřizovatelem jeslí, a závisejí též na příjmu rodičů a počtů hodin, které dítě v jeslích stráví. Zřizovatelem je zpravidla místní nebo městský úřad.

Mohou ji navštěvovat děti od 2,5 do 6 let. Do mateřských škol jsou děti přijímány na žádost rodičů. Většina vyžaduje obvykle poplatek. Kromě veřejných mateřských škol je veliký počet i soukromých.

Předprimární rok ve škole (Vorschulstufe), tzv. předškolní třídy v Rakousku, jsou určeny pro děti, které dosáhly věku pro zahájení povinné školní docházky, ale nejsou ještě dost zralé, aby mohly navštěvovat tzv. primární školu, navštěvují je děti s odkladem školní docházky. Tyto třídy jsou součástí školského systému. Jejich cílem je příprava na běžnou školní výuku.

Předprimární úroveň existuje jako předškolní třídy, které navštěvuje 10 až 20 žáků, nebo předškolní skupiny, ve kterých je méně než 10 žáků. Na rozdíl od mateřských škol je předškolní třída považována ve školské legislativě za součást primární školy. Jsou zřizované při primárních školách. Učitelé v předškolních třídách respektují stupeň vývoje každého dítěte, uznávají celkovou osobnost dítěte, učí děti pomocí podnikavosti a názornosti, posilují učební zkušenosti a učí formou hry.

1.2. Primární vzdělávání v Rakousku

Hlavní název pro školu na úrovni primárního vzdělávání je Volksschule. Ta obsahuje Grundschule („základní škola“) a ta se skládá z Grundstufe I. (první a druhý stupeň), Grundstufe II. (třetí a čtvrtý stupeň) a Sonderschule („speciální škola“).

Školní docházka zde začíná po ukončení šestého roku života dítěte a zpravidla končí 10. rokem dítěte. Hlavním úkolem školy je rozvíjet předmětové kompetence, tj. předávat poznatky. Veškeré kompetence musí být podpořeny a doplněny sociální kompetencí a osobní kompetencí. Žáky by to mělo připravit na situace, které nemohou řešit pouze pomocí informací, jež si vybaví. Je důležité, aby žáci dokázali přijmout

odpovědnost a umět spolupracovat s druhými lidmi. Je jim umožněno učit se aktivně a samostatně a kriticky zkoumat a prověřovat dostupné informace.

Mezi primární školy řadíme základní školy, speciální školy, nebo forma integrace v běžných školách. Primární vzdělávání je rozděleno na dva stupně. I. stupeň primární školy obsahuje první dva ročníky a II. stupeň primární školy třetí a čtvrtý ročník. Je-li počet dětí příliš nízký, spojuje se několik ročníků do jedné třídy. Žáci se učí podle věkových skupin. Třídy jsou složeny z dětí s různými schopnostmi, sociálním a výchovným zázemím.

Vzdělávací program je založen na principech individualizace a vnitřní diferenciaci. První čtyři roky ve třídě učí pouze jeden třídní učitel. Učitelé mohou být měněni pouze na konci školního roku, a to pro závažné pedagogické nebo jiné důvody.

Cílem primární školy je poskytnout obsáhlé a zároveň vyvážené všeobecné vzdělání a podporovat sociální, emocionální, intelektuální a tělesné schopnosti a dovednosti. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami mohou navštěvovat speciální školy nebo integrované třídy na základní škole.

Vyučování začíná ve většině škol v 8:00. Vyučovací hodina trvá 50 minut. Přestávky mezi jednotlivými vyučovacími předměty je 5-15 minut. Maximální počet ve třídě je 25 žáků a minimální počet je 10 žáků. Ve speciální škole je počet dětí omezen na 13 žáků ve třídě.

1.3. Sekundární vzdělávání v Rakousku

Sekundarstufe I. (5. až 8. ročník) obsahuje:

Hauptschule - Hlavní škola 64,4 % žáků

Allgemein bildende höhere Schule - Nižší úroveň akademických středních škol 32,8 % žáků

Sonderschuloberstufe - Speciální školy 1,7 % žáků

Sekundarstufe II. (9. až 13. ročník) obsahuje:

Polytechnische Schule (9. ročník, celkem se hlásí 20 % žáků)

Oberstufe der allgemein bildenden höheren Schule, Gymnasium, Realgymnasium, Wirtschaftskundliches Realgymnasium (9. až 13. ročník)

Berufsbildende mittlere Schulen - Odborné střední školy (9. až 12. ročník)

Berufsbildende höhere Schulen - Technické a poslechové střední školy (9. až 13. ročník)

Bildungsanstalten für Sozialpädagogik und Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik - Vzdělávací instituce pro sociální pedagogy a učitelství pro mateřské školy (9. až 13. ročník)

Tato úroveň je rozdělena na povinný první stupeň pro 10-14/15leté děti a na volitelný druhý stupeň pro 15 až 18leté. Jak v učňovských oborech, tak také na vyšších odborných školách se aplikuje duální systém = kombinace teorie a praxe.

Po absolvování primární úrovně mají žáci možnost volby mezi dvěma typy škol. Školy obou typů jsou vždy čtyřleté. Je to hlavní škola měšťanská, nebo nižší stupeň všeobecné vzdělávací vyšší školy. Hlavní školy poskytují základní všeobecné vzdělání. Žáky připravují na pracovní proces a zároveň jim předávají nutné znalosti pro přestup do škol, které jsou v sekundárním stupni II.

Nižší stupeň všeobecné vzdělávací vyšší školy poskytuje obsáhlé rozšířené všeobecné vzdělání. Po absolvování těchto škol mají žáci otevřené velké množství možností, jak dále pokračovat ve vzdělávání. Mohou navštěvovat školy, které jsou zaměřeny buď na všeobecné nebo na odborné vzdělání.

Školy, které poskytují všeobecné vzdělání, mají žáky připravovat především ke studiu na univerzitě a zároveň poskytnout solidní základy pro speciální studium. Studium na těchto školách trvá čtyři roky a je zakončeno maturitou. Aby bylo možné poskytnout obsáhlé a rozšířené všeobecné vzdělání, existuje základní učební osnova, která je platná pro všechny školy.

Nezávisle na povinných předmětech poskytují jednotlivé typy škol, podle svého zaměření speciální možnosti v určitých oborech. Důraz ve vzdělání se zde klade např. na jazyky, matematiku, přírodní vědy, ekonomiku, výuky hry na hudební nástroj, nebo na výtvarné umění. Žáci si sami mohou zvolit těžiště svého studia s ohledem na svou plánovanou životní dráhu.

Dále je možnost odborného vzdělávání. Žáci se mohou po ukončení povinné školní docházky rozhodnout buď pro duální vzdělávací systém, nebo pokračovat na odborné střední nebo na odborné vyšší škole.

Málokdo z žáků zakončí devátý rok své povinné školní docházky, který je připraví na přechod do učebního oboru. Úloha učňovské školy je poskytnout všeobecné vzdělání a doplnit odborné, specifické znalosti jednotlivých učebních oborů, které získávají učňové na praxích.

Od roku 1997 mají absolventi učebních oborů možnost složit odbornou maturitu, která dodatečně znamená přístup k vysokoškolskému vzdělání (univerzita nebo odborná vysoká škola).

Odborné střední školy začínají po osmém školním roce a trvají mezi jedním až čtyřmi roky. Odborné vyšší školy začínají rovněž po osmém školním roce. Po pěti letech mohou být zakončeny maturitní zkouškou. Patří mezi ně např. obchodní školy, různé sociální obory, zemědělské a lesnické školy a široká skupina škol pro technické, hospodářské a umělecké povolání. Úspěšné zakončení těchto škol je považováno jako kvalifikace pro výkon odpovídajícího povolání.

1.4. Terciární vzdělávání v Rakousku

Možnosti vzdělávání:

Pädagogische Hochschulen - Vysoké školy pedagogické

Medizinisch-technische Akademien und Hebammenakademien - Lékařské a technické vysoké školy

Kollegs für technische, gewerbliche und kaufmännische Berufe - Vysoké školy pro technické, průmyslové a komerční povolání

Kollegs an Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik und an Bildungsanstalten für Sozialpädagogik - Vysoká škola učitelství pro mateřské školy a odborné vysoké školy pro sociální pedagogiku

Fachhochschulen

Universitäten

Úspěšné zakončení maturitní zkoušky na všeobecné vyšší škole nebo na odborné vyšší škole umožňuje přístup na akademie a nástavby, odborné vysoké školy a univerzity.

Od podzimu 2001 se platí na odborných vysokých školách a na univerzitách školné. Naproti tomu v přístupu na odborné vysoké školy a univerzity neexistuje žádné omezení. Je možné zde studovat bakalářské studium a na to navazující 1-2leté magisterské studium. Na odborných vysokých školách je také inženýrské studium po jeho ukončení jsou absolventi oprávněni absolvovat postgraduální studium, zakončené doktorátem.

2. Základní legislativní dokumenty pro rakouské předškolní vzdělávání

2.1. Systém kurikulárních dokumentů

V Rakousku dlouho neexistovalo žádné společné celostátní kurikulum. Ovšem skupina expertů pod vědeckým vedením Charlotte Buhler stanovila komplexní rozsáhlý popis vzdělávacích cílů, který byl rozeslán všem mateřským školám. Po dlouhém přemýšlení, tak vznikl dokument, který nese v českém překladu název Vzdělávací rámcový program pro předškolní vzdělávání v Rakousku v originále BildungsRahmenPlan (dále BRP).

Od roku 2009 jsou mateřské školy v Rakousku povinny se podle něho řídit. Je obsahově stejný pro celé Rakousko, pouze se liší formálním vzhledem podle krajů. Za pomoci BRP učitelky vypracovávají roční plán a následně plán na nejbližší období. Na každý den, týden, měsíc, období učitelky musí sepisovat reflexi na jejich odvedenou práci.

2.2. BildungsRahmenPlan

BRP u nás v překladu Rámcový vzdělávací program je platný v Rakousku od listopadu roku 2009. Je určen všem dětem od 0-6. roku života. Obsahuje jasný návod pro učitele mateřských škol, jak by měli pracovat s dětmi. Dále také jak by učitelky měly k dětem přistupovat, na co se především zaměřovat.

V programu však nejsou žádné osnovy, spíše má fungovat jako praktická příručka, která by měla být vhodná pro vzdělávání dětí. Rakouské učitelky mateřských škol připravují plány jak dlouhodobé, tak střednědobé, ale také reagují „situačně“, tzn. reagují na aktuální situaci ve skupině.

Struktura Rámcového vzdělávacího programu se zaměřuje:

1. Pedagogickou orientaci
2. Vzdělávání a kompetence
3. Oblasti vzdělávání
4. Přechody
5. Pedagogickou kvalitu

Rámcový vzdělávací program nás seznamuje s dětskou osobností. Mluví o dětech jako o schopných jedincích, kteří všemi smysly vnímají a zkoumají svět. Jsou charakteristické svou zvědavostí a radostí z učení. Pro jejich vývoj je důležitá zvědavost, tvořivost a spontánnost. Mají různé zájmy, nadání, potřeby a dovednosti. U dítěte má být respektována jeho individualita. (BRP str. 2)

2.2.1. Kompetence

Síť znalostí, dovedností, strategií, postupů a motivací, které jsou potřebné v různých situacích. Celkem BRP uvádí (str. 6/7) 5 druhů kompetencí.

1. Učební kompetence = přemýšlet o svém vlastním učení, uvědomění si vlastního učení, znalost prospěšné strategie učení, plánované učební kroky, myšlení a soudnosti, důležitý základ pro další vzdělávání.
2. Osobní kompetence = být pozitivní v sebepojetí, samostatnost, iniciativa a schopnost odpovědně jednat sám za sebe. Zvládání náročných situací posiluje jejich vlastní sebeúctu.
3. Předmětové kompetence = rozhodnutí a jednání v různých oblastech. Vztahy k objektům a materiálu, jazykové a pojmové zachycení charakteristiky. Fantazie a touha. Schopnost prosazovat odlišné nápady.
4. Sociální kompetence nebo sociálně komunikativní kompetence = empatie k ostatním lidem, spolupráce s ostatními, dodržování pravidel, dobré vztahy s dospělými a dětmi, uznání ve skupině.
5. Metakompetence = schopnost odhadnout situaci, své síly, naučit se používat stupeň vývoje vlastních kompetencí v různých situacích. Toto poznání sama sebe umožňuje i zvládat i náročné úkoly.

2.2.2. Oblasti vzdělávání

Oblasti vzdělávání jsou důležité pro pedagogickou činnost a umožňují strukturování v pedagogické práci. Jsou důležité pro rozvoj a diferenciaci dětských dovedností. Vzdělávací procesy vždy ovlivňují několik oblastí vzdělávání. (BRP str. 9-21)

Názvy oblastí vzdělávání jsou:

1. emoce a sociální vztahy
2. etika a společnost
3. řeč a komunikace
4. pohyb a zdraví
5. estetika a design
6. příroda a technika

2.3. Porovnání rakouských kurikulárních dokumentů s českými

Oba státy mají společný Rámcový vzdělávací program na úrovni státní. V Čechách školní úroveň představuje školní vzdělávací program a v Rakousku tzv. roční plán. Český Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) je podle mého názoru lépe zpracován. Má jasně vymezené úkoly, metody, formy, cíle a podmínky předškolního vzdělávání, to rakouskému BRP zcela chybí. V rakouském BRP cíle předškolní výchovy nejsou definovány. A těžko bychom je hledali v rakouské literatuře.

Mateřské školy pravděpodobně pracují podle cílů uvedených v zákoně, o kterých hovoří podkapitola 3.3. Cíle mateřské školy.

Internetový zdroj „Vzdělávání dělá děti velkými“ od Bibiany Falkenberg uvádí tyto cíle:

1. Definice obrazu dítěte jako kompetentního a jedinečného individua v jeho rozvoji.
2. Důraz na základní vzdělávací poslání a role pedagogů v zajištění profesionálního rozvoje dětí.
3. Důraz na elementární formy učení: učení objevováním, učení na modelu, učení formou hry.
4. Hra jako hlavní forma dětského bytí.
5. Rámcový vzdělávací program není učebnice nebo učební plán.
6. Důraz je kladen na vysoký status rodičů, spolupráci a vytváření sítí. Ve smyslu vzdělávání a partnerství ve vzdělávání.
7. Stanovení rámce, v rámci kvality vzdělávání žít.

Je zřejmé, že se nejedná o pedagogické cíle, ale o určité principy, které mají být v preprimárním vzdělávání dodrženy a které se týkají spíše metodické stránky pedagogické práce. Zato v českém RVP PV jsou čtyři kategorie cílů jasně dány.

BRP jako jediné cíle uvádí kompetence, u kterých není přívlastek „klíčové“ jako u nás.

V českém RVP PV jsou kompetence lépe vysvětleny a dopodrobna popsány. Učitelky tak získají konkrétnější představu o jejich obsahu v předškolním věku, mají možnost lépe s kompetencemi pracovat a využívat je, zvláště pokud je chápeme jako celek. Nevelký rozdíl je v jejich rozdělení a názvech. Nelze však určit, zda se shodují

s Rakouskými kompetencemi pro předškolní vzdělávání, jelikož Rakušané nemají kompetence dopodrobna popsané.

Shodné kompetence v Čechách i v Rakousku:

1. kompetence k učení = učební kompetence
2. kompetence k řešení problémů = předmětové kompetence
3. komunikativní kompetence = předmětové kompetence, částečně osobní kompetence, sociálně komunikativní
4. sociální a personální kompetence = osobní kompetence nebo sociální kompetence
5. činnostní a občanské kompetence = předmětová kompetence, sociální kompetence

Rakouské oblasti vzdělávání, oproti českým vzdělávacím oblastem, postrádají vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a možná rizika. BRP učitelku neinformuje, jakým způsobem má ve svém ročním plánu oblasti využít. Pouze ji teoreticky seznamuje, co daná oblast znamená. Každá oblast je stručně charakterizována a hovoří o tom, jak a proč je důležitá pro dítě a k čemu je v rámci této oblasti vést.

Shodné oblasti vzdělávání:

1. Dítě a jeho tělo = pohyb a zdraví
2. Dítě a jeho psychika = emoce a sociální vztahy, řeč a komunikace
3. Dítě a ten druhý = emoce a sociální vztahy
4. Dítě a společnost = etika a společnost
5. Dítě a svět = příroda a technika, estetika a design

3. Současná mateřská škola v Rakousku

3.1. Veřejná mateřská škola (Offentliche Kindergarten)

Veřejné zřízení může být státní, krajské, obecní, federální. Veřejnou mateřskou školu navštěvují děti převážně od 2,5 do 6 let. V současné době ji navštěvuje 98% pětiletých dětí, což je z dob minulých velký nárůst. Zřízeny jsou většinou věkově homogenní třídy.

Učitelky jsou zaměstnankyně kraje. V rakouských mateřských školách je ve třídě často pomocník, který je zaměstnancem obce. Teoreticky vzato, každý může pracovat jako pomocník, problém je však velmi nízký plat. Neexistuje pro ně žádné

vzdělání. Jejich pracovní náplní je pomáhat učitelce s dětmi po celý den a dále se starat o veškeré úklidové práce v mateřské škole.

Zhruba polovina mateřských škol v Rakousku má otevřeno jen půl dne. Do veřejné mateřské školy své dítě rodiče zapisují na místním nebo městském úřadě, popřípadě nově také přímo v mateřské škole. Dítě je možné přihlásit během školního roku. V mateřských školách platí rodiče pouze poplatek za materiální potřeby. Pohybuje se kolem 10 euro za měsíc.

Stravování v rakouských mateřských školách se liší. Někde si vaří sami nebo jídlo dováží, jinde si děti jídlo nosí z domova. Za jeden oběd rodič zaplatí od 2 euro do 3 euro, často se však využívá dělená strava, kdy se objednává jeden oběd pro dvě děti, cena oběda je tak pro rodiče poloviční. V některých mateřských školách je zaveden i způsob nošení si obědů domů, které dítě nedojí. Je pravidlem, pro všechny mateřské školy v Rakousku, že ranní svačinu si nosí všechny děti z domova. Děti, které jsou v mateřské škole po celý den, odpoledne již nesvačí. Rodiče svým dětem mohou v mateřské škole také kupovat mléčný nápoj, který je jim poskytován při ranní svačině. Trendem v Rakousku je, že každý týden jeden rodič nosí do mateřské školy koš plný ovoce, který mají děti po celý den k dispozici.

Maximální počet je 25 dětí ve skupině, na 16 dětí je jeden dospělý. Mateřské školy se snaží doplňovat a podporovat výchovu v rodině. Organizace času je velmi podobná jako v Čechách. Ráno volná hra, v průběhu dopoledne společné a individuální činnosti. V mateřských školách, které jsou otevřeny i odpoledne, je obvyklý odpočinek po obědě. Většinou trvá 1 hodinu. Otevírací doba se liší v závislosti na zřizovateli, na počtu dětí a potřebách rodičů.

V rakouských mateřských školách není povinnost chodit ven. Většina mateřských škol má zařízené velké zahrady, které využívají pouze v jarních a letních měsících.

Při nemoci jedné z učitelek, posílá kraj zastupující učitelku, která však může učitelku zastoupit nejdéle na dva dny. Když se stav učitelky nezlepší, svolávají se rodiče a vyhláší se akutní stav, kdy rodiče, které mají možnost si své děti nechávají doma, nebo se třída zavře.

Kromě učení prostřednictvím hry, se děti seznamují s kresbou, malbou, zpracováním dřeva, stavebnicemi, zpěvem, hrou na hudební nástroj, tancem, objevováním a zkoumáním přírody a s praktickými každodenními činnostmi, jako je oblékání, svlékání, stravování, hygiena.

Děti si v mateřské škole budují silný vztah k učiteli i k ostatním dětem ve skupině. Osvojují si své všestranné dovednosti a rozvíjí je. Smíšená věková skupina nabízí dítěti především rozmanité, sociální, ale i jazykové vzdělávání. Jazyk je nejdůležitějším prostředkem sociálního kontaktu a hraje klíčovou roli v duševním vývoji dítěte.

Také se často zaměstnávají i učitelé cizích jazyků, většinou jsou to migrující učitelé, kteří v dané mateřské škole učí např. angličtinu, češtinu.

V Rakousku hodnocení ve smyslu školním není. Existují průběžné kontroly, reflexe výchovné práce, podle kterých mohou učitelky určit správná opatření. Provádí se pozorování vlastní práce nebo-li sebereflexe.

3.2. Soukromé mateřské školy v Rakousku (Private Kindergarten)

V Rakousku více než čtvrtina dětí navštěvují soukromé mateřské školy. Často pracují podle alternativního vzdělávacího programu. Jsou řízené různými institucemi, např. církví, náboženskými společnostmi, fondy nemocenského pojištění, nemocnicí a dalšími institucemi za předpokladu, že tyto instituce splní nezbytné požadavky. Vzdělávání a výchova si je hodně podobná jako ve veřejných mateřských školách.

3.3. Cíle mateřské školy

Cíle výchovy v Rakousku jsou uvedeny v zákoně každé spolkové země a jsou do značné míry shodné. Cílem výchovy v mateřské škole je podpora tělesného, duševního a psychického vývoje dítěte, pomocí vhodných her a výchovného působení skupiny. Rakousko klade důraz na rozvoj a podporu:

1. sociální a citové výchovy
2. vědeckých, technických a matematických znalostí
3. jazyka a řeči
4. náboženství a etické výchovy
5. podpora tvořivosti a tvůrčí kreativity
6. pohybu
7. podpora školní připravenosti
8. znalosti v oblastech zdravotnictví, životní prostředí, interkulturní výchovy, médií

Pro učitele vyplývá z těchto cílů si stanovit své vlastní vzdělávací cíle pro svou mateřskou školu. Zaměřují se především na rozvoj dítěte, jeho zájmy a potřeby.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Popis výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo popsat konkrétní podmínky vzdělávání v rakouských mateřských školách a vzdělávací obsah.

K výzkumu jsem použila metodu přímého pozorování. Pro účely tohoto pozorování jsem použila fotoaparát. Pozorování jsem uskutečnila v pěti rakouských mateřských školách v období od října 2010 do listopadu 2010.

V Mateřské škole Steinhaus a Grünbach jsem strávila jedno celé dopoledne. Mateřské školy Heidenreichstein a Gastern jsem navštívila formou exkurze. V Mateřské škole Gmünd jsem pozorovala jeden celý týden. Zaměřila jsem se na sledování podmínek vzdělávání a obsahu vzdělávání.

5. Mateřská škola Steinhaus 106, 4641

5.1. Obecná charakteristika mateřské školy

Mateřská škola ve Steinhausu se nachází 5km od města Wels. Celkem je rozdělena do třech tříd nebo-li smíšených skupin. První třídu navštěvuje 19 dětí, o které pečuje jedna učitelka a jedna pomocná pracovnice. Druhou třídu navštěvuje 20 dětí a stejně tak se o děti stará jedna učitelka a jedna pomocná pracovnice. Třetí třída je integrovaná, celkem do ní dochází 12 dětí, pracují zde dvě učitelky a jedna pomocná pracovnice.

Mateřská škola je od pondělí do čtvrtka otevřena od 7:00 do 16:00, v pátek je otevřena od 7:00 do 12:30.

Vedou třídní knihu, knihu o integrovaných dětech a roční plán. Do třídní knihy zaznamenávají přesné časy příchodů a odchodů dětí. Za pomoci Rámcového vzdělávacího programu vypracovávají roční plán. Ten obsahuje informace o dětech, učitelích, o rodičích, zpracovaná témata, přípravy na školu, pravidla mateřské školy, cíle mateřské školy, režim dne, plánované akce s dětmi.

5.2. Podmínky vzdělávání

Budova mateřské školy je dvoupatrová. V prvním patře je první třída, šatny, toalety. Ve druhém patře je druhá a třetí třída, tělocvična, toalety. Třídy mají dostatečně velké prostory. Jsou vybaveny novým nábytkem a moderními doplňky, hračkami a

pomůckami. Překvapily mě holé zdi, prázdné chodby, v podstatě celý interiér budovy nebyl vyzdoben žádnými dětskými pracemi.

Děti si nosí svačinu z domova, kterou mají uschovanou v batůžkách. Každý týden mají určité téma svačin např. „svačina ve znamení ovoce“. Oběd jim dováží a podávají v mateřské škole. Stojí 4 eura, z toho 2 eura zaplatí rodiče a 2 eura jim přispívá obec. Jídlo se platí na obci. Před jídlem se modlí, i přesto, že to není křesťanská mateřská škola. V každé třídě mají kuchyňský kout na přípravu pití. Pití jim připravuje pomocná pracovnice, vždy na požádání dítěte. Rodiče jsou povinni na jedno pololetí přinést dvě krabičky čaje.

5.3 Režim dne

Od 7:00 hodin do 8:30 přichází děti. V této fázi některé děti potřebují cílenou pomoc při výběru hry nebo zaměstnání. Jiné děti potřebují podporu a více péče a pozornosti.

Od 7:30 do 9:30 probíhá volná hra. Děti si samostatně hrají v různých místnostech. Samy si rozhodují o druhu hry, trvání a intenzitě zaměstnání, samy si vybírají spoluhráče. V této době nabízejí učitelky činnosti v malých skupinkách např. vzdělávací hry, výtvarné činnosti, pohybové hry.

Od 9:30 do 10:00 je svačina.

Od 10:00 společný kruh. Zde společně zpívají, slaví narozeniny, projednávají pravidla a požadavky.

Od 10:15 až 11:15 bývá koncentrační fáze, zde probíhají plánované činnosti.

Od 11:15 je pobyt venku formou procházky, nebo pobyt na zahradě.

V 11:45 je čas pro vyzvedávání dětí, které jdou před obědem domů.

Ve 12:00 je oběd.

Od 13:00 do 14:00 probíhá spánek.

Od 14:00 až 16:00 je odpolední provoz, činnosti vybírané v závislosti na zájmu dětí, hry pro rozvoj jazyka, hudební činnosti, výtvarné. Zaměstnání je podřízené tomu, co se děti učily ráno.

5.4. Názvy témat pro roční plán

1. Startujeme v novém školním roce.
2. Na podzim sklízíme ovoce.
3. Vidíme a sdílíme potřeby druhých a přípravy na oslavy Svatého Martina.

4. Vidíme potřeby druhých- „Světlo dobýt, světlem být“.
5. Vánoční čas.
6. Svatý tři králové.
7. Roční období- zima, sněh.
8. Maškarní oslavy.
9. Velikonoce.
10. Roční období-jaro.
11. Bůh, srdečný otec.
12. Pojďte s námi naší cestou.
13. Bohoslužba-„Jsme na společné cestě“.
14. Oslavy narozenin.

5.5. Záznam pozorování

Mateřskou školu jsem navštívila 22.10.2010 v pátek. Strávila jsem s nimi čas od otevření tj. 7:00 do 12:30. Byla jsem ve třetí třídě integrované, která má celkem 12 dětí.

Při příchodu se rodič s dítětem rozloučí v šatně a dítě samo přichází do třídy, kde se podáním ruky a pozdravem přivítá s učitelkou a poté přistupuje k tabuli se značkami a připíchne kolíček na svou značku. Tím dokazuje to, že je již v mateřské škole. Osobní věci si ukládá do své zásuvky.

Učitelka dětem nabízí činnosti, dítě si vybírá podle své libosti. U stolečku vyrábí lampiony, hrají pexeso, na koberci si hrají s oblíbenými hračkami, jako je kuchyňka, dřevěné kostky a lego.

Kolem 9:00 mají děti opět možnost výběru. Buďto jít do tělocvičny, modelovat si u stolečku, nebo hrát společné stolní hry. V tělocvičně má učitelka připravenou „opičí dráhu“, využívá žebřin, lana, žíněnek, tunelu, laviček. Dětem se individuálně věnuje. Poté mě seznamuje se všemi jejich tělovýchovnými pomůckami. Zaujal mě plastový půlkruh, do kterého si dítě sedne a ostatní děti ho zarovnají pytlíky, které jsou naplněné různým materiálem. Když dítěti jde vidět pouze hlava společně ho všichni houpají. Tuto činnost považují za relaxační. Každý pytlík má na dítě jinak působit. Některý chladivě, jiný ho má hrát, zatěžkávat, masírovat atd.

Kolem 10:00 hodiny se spojí všechny 3 třídy. Učitelky si rozdělují děti za pomoci kartiček do 4 skupin podle zájmových činností. Vždy předem mají napsaný seznam, kdo je s kým ve skupině a jaké zaměstnání daný den bude dělat, děti si

nemohou vybírat. Zůstávám se skupinou, kde probíhají hudební činnosti. Děti zpívají píseň za doprovodu kytary „Ryba v moři“. Celkem se činnosti účastní 11 dětí.

Kolem 11:00 hodiny odchází na procházku. Děti si ze zásuvky berou papírové kapesníky. Dnes výjimečně si odnáší i batůžky. Před mateřskou školou se schází všechny třídy. Vedoucí učitelka seznamuje s cílem procházky. Návštěva místní banky. Děti dostávají bonbony a heliové balony na šňůrce, ty jim přivazujeme na batůžek. Poté mě provádí celou obcí.

Následuje pobyt na zahradě. Děti jsou rozděleny podle svého zájmu do několika skupin. Hrají si s míčem, běhají, pracují na zahradě, skákají snožmo ze schodů a do schodů. Rodiče si postupně přichází na zahradu pro děti. Kolem 12:00 odváží autobus první skupinu dětí do svých domovů. Následoval oběd. Děti, které ho nemají zůstávají spojeny a pod dohledem jedné učitelky na hřišti. Pomocná pracovnice se stará o obsluhu u oběda. Děti se před obědem modlí a poté se společně pouští do jídla. Ze všech skupin dnes obědvaly pouze čtyři děti. Nádobí si děti bez ohledu na věk přinášejí a odnášejí samy. Po každém jídle si v mateřské škole čistí zuby.

6. Mateřská škola Grünbach

6.1. Obecná charakteristika školy

Mateřská škola v Grünbachu se nachází 25km od českých hranic směrem na Linz. Celkem mateřskou školu navštěvuje 60 dětí v rozmezí věku od 2,5 let do 6/7 let. K přijetí dítěte do mateřské školy je potřeba lékařské potvrzení o zdravotním stavu dítěte. Děti jsou rozděleny do 4 věkově smíšených skupin. Celkem mají zaměstnaných 10 učitelek. Mateřská škola je otevřena od 7:20 – 12:30, v úterý, ve středu a ve čtvrtek je otevřena nepřetržitě od 7:20 do 16:00. Zřizovatel mateřské školy je obec Grünbach. Vedoucí mateřské školy je Helga Sotz.

Vedou třídní knihu, uznávají Rámcový vzdělávací program, ale nemají podle něco vypracovaný žádný koncept. Výchovu a vzdělávání organizují v malých početních skupinách. Pro rodiče nabízejí možnosti autobusové dopravy. Děti, které žijí více než kilometr od mateřské školy, mohou autobusovou dopravu využívat. Využívání dopravy má však jedno důležité pravidlo a to, že oprávněná osoba předá autobusovému doprovodu své dítě na dohodnutém místě, a také na dohodnutém místě si ho musí vyzvednout. Cena této služby je 8 euro za měsíc.

6.2. Podmínky vzdělávání

Budova mateřské školy se skládá z přízemí a jednoho patra. V přízemí se nachází výtvarná třída, tělocvična, 1., 2., 3. třída, šatny, dvě toalety s pěti záchody a šesti umyvadly. V patře se nachází herní a pracovní kouty, dělnická třída, jídelna, dvě toalety se čtyřmi záchody a čtyřmi umyvadly, 4. třída, ve které je přistavěna přístavba, kterou využívají ke spaní. Mateřská škola je velmi prostorná a moderně vybavena.

Pracují s přírodním materiálem, mají moderní pomůcky, hračky a doplňky. Všechny zdi jsou vyzdobeny fotografiemi dětí a jejich výtvary. Vedle mateřské školy je oplocená velká zahrada.

Svačiny si nosí děti z domova, obědy jim dováží a stojí 2,20 euro. Snaží se spolupracovat s rodiči, pravidelně se setkávají na různých oslavách, slaví společně narozeniny dítěte. V mateřské škole rodiče neplatí žádný měsíční příspěvek.

6.3. Záznam pozorování

Mateřskou školu jsem navštívila 28.10.2010 ve čtvrtek. Strávila jsem s nimi čas od 7:30 do 12:00. První děti přicházely až kolem 8:00 hodiny.

Šatny mají na chodbách vedle tříd. Ráno mi připadalo zmatené. Plno dětí se volně pohybovalo po chodbách mateřské školy.

Děti mají možnost si vybrat třídu, ve které si chtějí ráno hrát. Na dveřích každé třídy jsou dvě kolečka. Červené kolečko znamená zavřeno a zelené kolečko otevřeno. Na chodbách mají kouty, u kterých mají připravená zaměstnání, např. pletení, tkaní, kreslení.

V 8:30 končí volná hra dětí a následuje společné přivítání v kruhu. Vyprávějí si, zpívají, říkají básně. Celkem se 14 dětmi pracuje jedna učitelka a jedná pomocná pracovnice.

Kolem 9:00 mají děti možnost výběru, buď mohou zůstat ve třídě a pokračovat v hudebních a řečových činnostech, nebo mohou jít do výtvarné třídy, kde na ně čeká malba „experimentování s barvami“. Ve výtvarné třídě mají děti opět možnost volby, buďto sedět u stolečku a kreslit si, zapojit se do malby nebo mají k dispozici hrací domeček.

Kolem 9:30 je svačina. Děti svačí společně, postupně se připojují i ostatní skupiny dětí. Po svačině dítě může kdykoliv odcházet do tříd a zase si vybírá zaměstnání. Takto až do 11:30, kdy odchází na zahradu, ale opět jen děti, které chtějí. Ostatní mohou zůstat ve třídách, kde se jim individuálně učitelky dále věnují.

7. Exkurze do Kindergarten v Heidenreichstein a Gastern v rámci interkulturního vzdělávání

Exkurze probíhala v jednom dni a to 27.10. 2010 od 9:00 do 13:00.

7.1. Zajímavosti o Mateřské škole v Heidenreichstein

Celkem mateřskou školu navštěvuje 48 dětí v rozmezí věku od 2,5 let do 6/7 let. Jsou rozděleny do 3 tříd. Na každou třídu spadá jedna učitelka a jedna pomocná pracovnice. Výjimku tvoří integrovaná třída, ve které se dětem věnuje jedna učitelka a dvě pomocné pracovnice. Třídy jsou smíšené a každá má svůj název. 1. třída „pandy“ má celkem 16 dětí, ve 2. třídě „kořata“ 16 dětí, 3. nese název „kachničky“ a je zde 16 dětí.

Od 8:00 do 12:00 hodin pomocné učitelky pomáhají s dětmi a je jim přidělen i úklid tříd. Pracovní výměr učitelek je 35 hodin týdně k tomu 5 hodin na přípravy.

Každých 14 dnů chodí do mateřské školy speciální pedagog, povídá si s dětmi a především se zaměřuje na předškolní děti a děti s integrací. Speciálního pedagoga financuje stát.

Mateřská škola se nachází v krásném prostředí v blízkosti známého hradu Heidenreichstein. Budova mateřské školy má jedno patro. Zde se nachází prostorné a moderně vybavené 3 třídy. Ke každé třídě je prostorná šatna. Dále se v patře nachází velká tělocvična, dvě toalety po dvou záchodcích a dvou umyvadlech dále také kancelář, kuchyňka, zasedací společná místnost.

Celá budova je krásně vyzdobena dětskými výtvy. Každá třída má udělanou barevnou nástěnku a na ní napsané veškeré potřebné informace pro rodiče. Kolem celé mateřské školy je udělané dětské hřiště a zahrada. Děti zde mají plno možností k budování pohybových dovedností. Zaujal mě velký domek s pumpovou stanicí uprostřed zahrady. Slouží nejen dětem na hraní, ale i jako úložný prostor. Je v něm kuchyňka, stůl, židle, úložný prostor pro náradí, pomůcky, hračky.

Každý okres má svou školní inspektorku. Ta řídí v podstatě celou mateřskou školu. Provozní doba je od 6:45 do 13:00. Jídlo v mateřské škole nemají zajištěno, svačiny si nosí z domova. Společně kolem 10 hodiny svačí. Každý týden připravují rodiče pro děti koš plný ovoce, zeleniny. Rodiče také mohou dětem objednávat mléčné nápoje za poplatek. Vybírá se měsíční školné, 10 euro na materiální pomůcky.

Celkově je v této mateřské škole volnější režim, který není ohraničený časem. Vyučuje se zde český jazyk již 4. rokem. V mateřské škole mají organizované předškolní dny k přípravě na základní školu.. Každý den obsahuje určité téma, ve které

se děti vzdělávají. Mají dvě slavnosti ročně, které slaví společně s rodiči. Rodiče jsou plně vtáhnutí do slavností, např. pečou sladkosti, vyrábějí výzdoby.

V lednu bývá zápis do mateřské školy. Je to jediný den, kdy se dítě může s mateřskou školou seznámit před vlastním nástupem do ní a usnadnit si tak budoucí adaptaci.

Exkurze probíhala v době dýňových slavností. Celá budova byla krásně vyzdobená.

7.1.1. Ukázka z interkulturního vzdělávání v mateřské škole

1x týdně do mateřské školy dochází lektorka, která děti učí český jazyk. Všechny činnosti jsou realizované v tělocvičně formou kruhu. Nejprve se nám děti představily českou větou „Já jsem...“ Poté nás přivítaly básní „Dobrý den“

„Dobrý den, dobrý den, dneska máme krásný den. Ruce máme na tleskání a nožičky na dupání. Dobrý den, dobrý den dneska zlobit nebudem“!

„Kruh, kruh, kruh uděláme kruh.

Velké děti, malé děti, tlusté děti, štíhlé děti.

Kruh, kruh, kruh uděláme kruh“.

„Hlava, ramena, kolena, palce, kolena, palce, kolena, palce. Hlava, ramena, kolena, palce, uši, pusa, oči, nos“.

7.2. Zajímavosti o mateřské škole v Gastern

Mateřská škola je dvoutřídní. Celkem mají zapsaných 33 dětí. Modrou třídu navštěvuje 16 dětí na jednoho pedagoga a jednu pomocnou pracovníci. Zelenou třídu navštěvuje 17 dětí také na jednoho pedagoga a jednu pomocnou pracovníci. Z toho celkem je 12 dětí předškolních. V průběhu roku se počet dětí zvyšuje. Provozní doba je každý den od 6:45 do 13:00. V mateřské škole děti nemají možnost obědů, svačiny si nosí z domova.

Mateřská škola má velké prostory a výborné prostorové uspořádání. V přízemí mají tělocvičnu, dvě krásně zařízené třídy, prostorné šatny, uklízeckou komoru, kancelář, kuchyňku na přípravu čaje, pečou zde i štrúdl a vánoční cukroví, umývárnu se dvěma umyvadly a toaletu se dvěma záchody. V obou třídách je zrekonstruovaná přístavba,

kteřou děti využívají k relaxačním činnostem, k oslavám narozenin. Za budovou mateřské školy se nachází velká zahrada s bazénem, tu využívají nejen k volnému pohybu dětí, ale i zde děti pěstují ovoce a zeleninu a za hezkého počasí je zde prováděna i řízená činnost.

Mají dostatek hraček, pomůcek, náčiní, materiálu a doplňků. Každé dítě má zásuvku označené svojí značkou, kam si může dávat své osobní věci.

Prostředí mateřské školy na mě působilo příjemným, rodinným dojmem. Kolektiv učitelek spolu dobře komunikuje a spolupracuje. Celá budova je vyzdobena dětskými pracemi. Každá věc, hračka má své místo.

7.2.1. Ukázka z interkulturního vzdělávání v mateřské škole

Stejně jako v Mateřské škole v Heidenreichstein 1x týdně do mateřské školy dochází lektorka, která děti učí český jazyk. Všechny činnosti jsou realizované v tělocvičně v kruhu. Děti umí říct „Jmenuji se...“, napočítají do 3, znají z paměti básně a písně. Vše si nejprve řeknou v německém jazyce a poté v českém jazyce. Ukázka básně a písní byla stejná jako v mateřské škole Heidenreichstein.

8. Týdenní praxe v Mateřské škole Gmünd

8.1. Obecná charakteristika mateřské školy

Mateřská škola v Gmündu se nachází v blízkosti hraničního přechodu s Českými Velenicemi. Celkem je rozdělena do třech tříd, na každou třídu spadá jedna učitelka a jedna pomocná pracovnice. Třídy jsou barevně rozlišeny a každá má svůj název.

Žlutá třída „medvídci“ do ní dochází celkem 21 dětí v rozmezí věku od 3 do 6 let. Červená třída „berušky“ tu navštěvuje celkem 21 dětí v rozmezí také 3. až 6. let. Zelená třída „žabičky“ celkem ji navštěvuje 12 dětí od 2,5 do 3 let věku.

Provozní doba mateřské školy je od 6:45 do 16:00 hodin kromě čtvrtka, kdy je provoz prodloužen až do 17:00 hodin. Provozní doba se každý měsíc mění a přizpůsobuje se potřebám rodičů. Od 13:00 se třídy slučují a na odpolední provoz zde zůstává vždy jedna učitelka a jedna pomocná pracovnice. Rodiče každý měsíc musí platit 10 euro za materiál. Také se v mateřské škole platí odpolední provoz tzn. za dítě, které v mateřské škole zůstává od 13:00 musí rodiče platit poplatek. Platí se podle počtu hodin, do 20 hodin za měsíc platí rodiče 30 euro, do 40 hodin 50 euro, do 60 hodin 70 euro, nad 60 hodin měsíčně platí rodiče 80 euro. Vše evidují do odpolední třídní knihy.

Mateřskou školu navštěvuje většina dětí s migračních rodin. Celkem 8 tureckých dětí, 2 děti s Albánie, 1 dítě z ruské rodiny, 3 děti z Česka, 1 dítě z Bulharska, 1 dítě z Čečenska, 1 dítě z Rumunska.

Mateřská škola je spravována obcí. Ročně mateřská škola dostává od obce 1500 euro na materiální pomůcky. V mateřské škole se děti 1krát týdně učí český jazyk a anglický jazyk. Také do mateřské školy dochází 1krát za 14 dní speciální pedagog a interkulturní pedagog pro děti z tureckých rodin. Každé pondělí od 14:00 do 15:00 pořádají pedagogické schůzky pro učitelky.

8.2. Podmínky vzdělávání

Budova mateřské školy má velké prostory. Třídy jsou moderně zařízené. Každá třída má své toalety s umývárnu. Toalety jsou uzavřené, dítě má tudíž dostatek soukromí. Na chodbě má každá třída také svou prostornou šatnu. Dále mají společnou tělocvičnu, do které dochází podle předem sepsaného týdenního plánu. Tělocvična je výborně vybavena potřebným náčiním a pomůckami. Je dost prostorná na využívání celé mateřské školy. Také mají svou jídelnu s kuchyňkou, ve které svačí a obědvají. Vedle mateřské školy je velká zahrada, na které děti tráví čas pouze v jarních a letních měsících.

Celá mateřská škola je vyzdobena dětskými výrobky a výkresy. Na chodbách mateřské školy je plno nástěnek s informacemi pro rodiče, s jídelníčkem, fotografiemi dětí atd.

Svačiny si děti nosí z domova, obědy se dováží z místní nemocnice. Rodiče kupují dětem dospělé porce, děti mají možnost oběd, který nesí si vzít do krabičky domů. Obědy stojí 3 eura. Většina dětí však v mateřské škole neobědvá a odchází kolem 12:00 domů.

V mateřské škole se rodiče aktivně podílejí na provozu mateřské školy. Každý týden nosí určený rodič do tříd koš plný ovoce a zeleniny. Rodiče také sami perou ručníky a pomáhají mateřské škole s tvorbou výročních novin. Mají také k dispozici magnetickou tabuli, kam vkládají své návrhy, přání na změny, ale i inzerce a obrázky, které vyrábí doma s dětmi. Rodiče mají možnost informovat se na své dítě každé úterý od 14:00 do 15:00 hodin, nebo po domluvě každé ráno.

8.3. Režim dne

Od 6:45-7:00 sloučení skupin do třídy žabiček. Od 7:00-8:00 probíhá orientační fáze, volná hra. Od 8:00-9:00 je koncentrační fáze. Od 9:00-9:30 probíhá ranní kruh. 9:30-10:00 děti svačí. 10:00-11:15 probíhá koncentrační fáze. 11:15-12:45 je konečná fáze. 12:00-13:00 sloučení všech dětí do třídy medvídků. 11:45-12:30 děti obědvají. 13:00-17:00 probíhá následná péče ve třídě berušek, volná hra, individuální činnosti, pobyt v tělocvičně.

8.4. Názvy témat pro roční plán

Mateřská škola má vypracovaný roční plán, který je jen z části společný pro všechny tři třídy. Obsahuje obecné informace o mateřské škole, pravidla pro zaměstnance, pracovní náplň zaměstnanců, denní režim, telefonní čísla a adresy zaměstnanců, předem naplánované akce, společné oslavy jako je Děkuvzdání, Svatý Martin, Mikuláš, Vánoce, Spací oslava, Masopust, Karneval, Velikonoce, informace o kroužcích v mateřské škole, informace o speciálním pedagogovi, informace o spolupráci s institucemi a rodiči.

Témata si sepisuje každá učitelka v dané třídě. Ve třídě medvídků má učitelka jako hlavní dvě témata 1. „Řeč, klíč ke světu“ 2. „Kreativita a umění v mateřské škole“. Další vzdělávací témata má rozepsaná podle ročních období.

Příklad tématu „Podzim“: podtémata „Děkuvzdání“, „Děšť“, „Všemi smysly objevujeme podzim“, „Jabloň“, „Šneci“, „Slyšíš, jak zpívá vítr ve stromech“, „Mám rád brambory, mám rád rýži“.

Ve třídě berušek si učitelka zpracovává témata v průběhu roku. Názvy témat, která mají již probraná:

1. „Chceme být přáteli“ 6.9.-24.9., 2. „Prožíváme svátek Děkuvzdání na statku“ 27.9-12.10., 3. „Spolu sdílíme Svatého Martina“ 25.10.-12.11., 4. „Těšíme se na Svatého Mikuláše“ 15.11.-6.12.

Ke každému tématu rozepisují: A. Vzdělávání a odborné přípravné cíle, B. Organizaci, C. Didaktické úvahy. Dále rozepisují přesné naplánované činnosti, které s dětmi chtějí zvládnout. Učitelka ve třídě medvídků píše týdenní reflexi, učitelka ze třídy berušek píše denní reflexi. V reflexi rozepisují s jakými materiály pracovali, které obrázkové nebo výchovné knihy použili, jaké se učili říkanky, písně, básně, hádanky, jaké příběhy si vyprávěli, jaké činnosti, hry, hračky nejvíce využívali.

8.5. Záznam pozorování

Pondělí:

Do mateřské školy jsem přišla kolem 7:30 a byla zde do 13:00. S prostředím mateřské školy mě seznámila Lucie Antlová, které je v místní mateřské škole lektorka českého jazyka. Dnešní den trávím ve třídě „medvídků“.

Rodiče postupně přivádí své děti, pomáhají jim s převlečením a poté je odvádí do tříd, kde se vítají s učitelkami podáním ruky a pozdravem. Příchod dětí mají omezený časem do 8:00, ovšem se často stává, že rodiče přivádějí své děti později.

Děti si samy volí zaměstnání. Učitelky mají předem připravené stoly s činnostmi. Např. u jednoho stolu mají děti k dispozici veškeré výtvarné potřeby, u dalšího stolu konstruktivní hry. Děti také často v mateřské škole pracují s vlnou, pletou, šijí a podobně. Nebo si mohou hrát na koberci dle své chuti a nálady.

Kolem 9:30 děti mají svačinu. S obsluhou jim pomáhá pomocná pracovnice. Učitelka se mezi tím připravuje na řízenou činnost. Řízené činnosti se účastní všechny děti. Začínají ve společném kruhu. Společně se vítají a posléze jim učitelka vypráví o Mikulášovi. Čte jim z knih, učí je básně, písničky.

Kolem 10:15 odcházím s první skupinou dětí do tělocvičny, kde bude probíhat výuka českého jazyka. Lektorka si sama vybírá děti, které se s ní budou učit. Všimla jsem si, že problematické děti zůstávají ve třídě.

Ukázka z výuky českého jazyka s první skupinou:

1. Přivítání v kruhu říkadlem: „Kruh, kruh, kruh, uděláme kruh. Malé děti, velké děti, tlusté děti, štíhlé děti. Kruh, kruh, kruh uděláme kruh“!
2. Za pomoci maňáska krtek se učí říct „Ahoj krtek, já jsem.“ Lektorka posílá po kruhu maňáska. Úkolem každého dítěte je česky pozdravit krtek a představit se mu.
3. Učí se nové české slovo „žalud“. Za pomoci puzzle, sestavují části těla žaludu. Učí se při tom české názvy těla. Nohy, ruce, hlava, krk, břicho, oči, pusa, nos.
4. Společenská hra: „Hlava, břicho, ruce, nohy. Ruce, nohy, ruce, nohy. Hlava, břicho, ruce, nohy, oči, uši, pusa, nos“!
5. Pohybová hra „Drákula“ Lektorka určí jednoho Drákulu, kterému dá šátek kolem krku. Drákula odchází do svého paláce a ostatní děti dělají, že spí. Lektorka bubnuje na buben a říká: „Všechny děti spí, dobrou noc!“ Následně všichni spolu počítají od jedné do dvanácti. Když řekne 12 Drákula vyběhne ze

svého paláce a snaží se pochytat všechny děti. Koho chytí, jde si sednout na lavičku, hra se opakuje tak dlouho, dokud všechny nepochytá.

6. Procvičování barev: Za pomoci 4 barevných kruhů zelené, červené, modré a žluté barvy, které jsou symbolem domečků si děti procvičují české názvy barev. Učitelka kruhy rozmístí po tělocvičně a následně říká: „Klapy, klapy, klap, já jsem čáp“. Poté řekne barvu a děti mají za úkol, co nejrychleji se dostat do domečku určené barvy, než je všechny pochyta. Koho chytí odchází si sednout na lavičku.
7. Rytmická pohybová hra: Děti chodí do rytmu za doprovodu bubínku. Když se tempo bubínku zrychlí děti zrychlují krok chůze, když se úplně zastaví učitelka řekne české slovo a děti ho zkameněním napodobují. Např. voda, slunce, malý, velký atd.
8. Rozloučení říkadlem: „Dobrý den, dobrý den. Dneska máme krásný den. Dobrý den, dobrý den, sejdeme se za týden“!

Ukázka výuky českého jazyka s druhou skupinou:

1. Přivítání v kruhu: „Dobré ráno, Guten Morgen. Dobrý den, Guten Tag. Dobrý večer, Guten Abend. Dobrou noc, Gute Nach“.
2. Říkadlo: „Kruh, kruh, kruh, uděláme kruh. Malé děti, velké děti, tlusté děti, štíhlé děti. Kruh, kruh, kruh uděláme kruh“.
3. Lektorka seznamuje děti s českými názvy zvířátek. Z košíku vybírá plyšové zvířátka a děti si procvičují české názvy. Např. zajíc, kočka, pes, myš, krtek.
4. Procvičování pozdravu a představení se za pomoci maňáska krtka: „Ahoj krtek, já jsem..“ Lektorka posílá po kruhu maňáska a úkolem každého dítěte je česky pozdravit krtka a představit se mu.
5. Pohybová hra „Drákula“ Lektorka určí jednoho Drákulu, kterému dá šátek kolem krku. Drákula odchází do svého paláce a ostatní děti dělají, že spí. Lektorka bubnuje na buben a říká: „Všechny děti spí, dobrou noc!“ Následně všichni spolu počítají od jedné do dvanácti. Když řekne 12 Drákula vyběhne ze svého paláce a snaží se pochytat všechny děti. Koho chytí, jde si sednout na lavičku, hra se opakuje tak dlouho, dokud všechny nepochytá.
6. Pohybová hra „Na bublinu“. Děti udělají chumel ve tvaru bubliny a učitelka říká: „Velká novina, přiletěla bublina“. V tu chvíli, když to dořekne se děti

rozběhnou a lektorka se je snaží všechny pochyťat. Koho chytí pomáhá jí také chytat.

7. Rozloučení říkadlem: „Dobrý den, dobrý den. Dneska máme krásný den. Dobrý den, dobrý den, sejdeme se za týden“!

Výuka českého jazyka dále pokračuje u stolečku ve třídě „medvídků“. Děti mají možnost si s lektorkou zahrát karty, pexeso, hry na rozvoj českého jazyka.

Od 11:00 do 12:00 si děti volně hrají a učitelky se dětem individuálně věnují.

Kolem 12:00 mají děti oběd. Celkem obědvá 10 dětí, zbytek dětí zůstává ve třídě „medvídků“ a věnuje se jim 1 učitelka a 2 pomocné pracovnice. Zbytek učitelek obsluhuje děti při obědu.

Od 11:30 si děti vyzvedávají rodiče. Pro děti si chodí přímo do tříd, kde si s nimi i někteří ještě malou chvíli hrají. Po obědě si děti opět volně hrají ve třídě „medvídků“, na odpolední provoz dnes zůstávají dvě učitelky, pomocné pracovnice uklízí třídy.

Úterý:

Do třídy „medvídků“ přicházím v 8:00. Děti si volně hrají, nebo individuálně pracují u stolečku s učitelkou. Vyrábí mikulášské čepice. Plně se zapojují do programu mateřské školy a připravují si na stůl různé stolní hry. Děti, které si nechtějí ve skupinkách u stolečku hrát, si mohou volně hrát na koberci, nebo v kuchyňce.

V 9:00 přichází do třídy lektorka anglického jazyka, vybírá si celkem 5 dětí, které s ní odchází do tělocvičny.

Ukázka výuky anglického jazyka:

1. pomocí rádia děti tančí a zpívají anglické písně
2. v kruhu se anglicky vítají a představují se
3. pomocí obrázků lektorka seznamuje děti s anglickými názvy oblečení a barev
4. názorně se učí části těla
5. hra: „Hlava, břicho, nohy, palce, nohy, palce, nohy, palce. Hlava, břicho, nohy, palce, oči, uši, pusa, noc“.
6. pohybová hra na zvířata: Děti jsou po celém prostoru rozmístěny a dělají, že spí. Lektorka řekne název zvířete a děti ho posléze představují.
7. na rozloučenou děti dostávají pracovní list s obrysem obličeje. Mají za úkol dokreslit, co obličeji chybí.

V 10:00-10:15 mají děti svačinu. Děti si samostatně chodí umýt ruce a posléze si chodí pro batůžky se svačinou. Svačit odchází do jídelny. Dozorují pomocné pracovnice. Po svačině si do oběda dále volně hrají ve skupinkách. Učitelka pomáhá dětem vybrat si zaměstnání.. Někdo kreslí, stříhá u výtvarného stolečku, jiní si hrají na koberci, nebo pletou a hrají stolní hry.

Ve 12:00 je oběd. Celkem dnes obědvá 12 dětí. Pomocné učitelky dávají jídlo na talíře, učitelky dětem pomáhají s obsluhou. Před obědem se děti modlí, i když to není křesťanská mateřská škola.

Od 12:30 si děti hrají ve třídě medvídků. Ve 13:00 odchází všichni společně do třídy „berušek“.

Středa:

Do třídy „medvídků“ přicházím v 8:00. Děti si volně hrají u stolečku, na koberci, u výtvarného stolu. Učitelka dělá zaměstnání u pracovního stolečku, kde volně pokračuje s dětmi ve výrobě Mikulášských čepic.

V 8:30 mají děti ranní cvičení. Učitelka si vybírá děti, které chtějí jít cvičit do tělocvičny. Ty děti, které nechtějí, zůstávají ve třídě s pomocnou pracovnící. V tělocvičně si děti procvičují chůzi do rytmu bubínku. Poté děti běhají po celé tělocvičně, když se bubínek zastaví učitelka řekne určitý úkol, který děti musí splnit. Např. válení sudů, chůze po čtyřech, skok na jedné noze, skoky snožmo. Dále pouští hudbu z rádia, která symbolizuje určité zvíře, které děti do rytmu písničky napodobují, např. slon, klokan, opice, krokodýl. Po ranním cvičení děti opět odchází do své třídy a pokračují dále ve volné hře.

V 9:10 odchází děti ze všech tříd do tělocvičny. Dnes má narozeniny pomocná pracovnice ze třídy „berušek“. Učitelky pro ni připravily slavnostní stůl s dárky. Děti sedí v tělocvičně na lavičkách do tvaru kruhu a uprostřed sedí oslavenkyně. Zpívají pomocné pracovníci písničky za doprovodu kytary. Následně ji všichni přejí všechno nejlepší. Po oslavě si děti odchází pro své batohy a umýt si ruce.

9:30 mají děti svačinu, s obsluhou jim pomáhají pomocné pracovnice.

9:45-10:00 probíhá řízená činnost. Neúčastní se všechny děti. Ty, které se nechtějí zapojit dělají výtvarné činnosti s pomocnou pracovnící. Učitelka hraje dětem divadlo pomocí maňáska kašpárka. Vypráví dětem o Mikuláši a o rakouské tradici. Následně se učí píseň a básně o Mikuláši.

Př. 1. Willkommen, lieber Nikolaje! Willkommen, her in unserm Haus. Willkommen, liebem Nikolaje! Willkommen, Nikolajs.

2. Trude, Petr, Fritéz und Franz udn der winzig kleine Haus watterm auf den Nikolaje. Wann kommt er denn in unser Haus? Mit dem Stabe so gebogen kommt er durch die Stadt gesagen.

Od 10:00 je volná hra dětí až do oběda. Učitelka motivuje děti do her, pomáhá jim u stolečku s výběrem hry.

Ve 12:00 je oběd. Dnes obědvá celkem 10 dětí z celé mateřské školy. Dětem pomáhají s obsluhou 2 učitelky ze třídy „žabiček“ a „berušek“. Zbytek dětí si hraje ve třídě „medvídků“.

Do 13:00 si děti volně hrají ve třídě „medvídků“ a poté přecházejí do třídy „berušek“, kde se jim učitelky snaží individuálně věnovat. Celkem dětí na odpolední provoz je 8.

Ve 14:00 odchází všechny děti do tělocvičny, kde dělá pani učitelka zaměstnání. Pro děti má připravenou opičí dráhu a různé pohybové úkoly. Ve 14:45 přichází pomocná učitelka, která je s dětmi až do konce provozu. Odchází s dětmi do třídy a tam si s nimi hraje.

Čtvrtek:

Přicházím do třídy „berušek“, kde je dnes celkem 18 dětí. V 8:00 probíhají stolní hry, volná hra, pomocná pracovnice krájí s dětmi ovoce u stolečku.

V 9:00 je společné zaměstnání, kterého se účastní všechny děti. Vypráví si o Mikuláši, zpívají písně za doprovodu kytary.

9:30 mají děti svačinu. Pouze třída „berušek“ svačí ve své třídě a ne v jídelně. Učitelka zhasíná světlo a zapaluje dětem svíčky. Společně si přejí dobrou chuť k jídlu. Děti během svačiny mají k dispozici talíře s ovocem. Po svačině děti dělají vláček, který vede učitelka a nabírá děti, který sní odchází cvičit do tělocvičny.

V 10:00 cvičení v tělocvičně s celkem 8 dětmi. Zbytek dětí zůstává s pomocnou pracovnicí ve třídě. Děti se učí kotoul v před, poté pomáhají učitelce připravit opičí dráhu.

V 10:45 se skupiny dětí střídají. Zbytek dopoledne probíhá jako v předcházejících dnech.

Pátek:

Přicházím do třídy „berušek“, kde je dnes celkem 19 dětí. Děti mají připravená různá zaměstnání u stolečku, učitelka a pomocná pracovnice jim pomáhají s výběrem hračky, hry nebo se jim individuálně věnují.

8:15 probíhá ranní cvičení v tělocvičně. Děti tancují na moderní písničky po ztlumení hudby se spojují do dvojic určitou částí těla. Např. chodidly, zády, nosy, čelem. Poté si samy volí hry, které chtějí hrát. Na „Drákulu“, „Vybíjená s míčem“.

Od 9:15 do 9:45 je řízená činnost. Děti přišla navštívit jejich bývalá pani učitelka, vítají ji v kruhu, mají pro ni připravené dárky. Společně si zpívají a povídají si.

Zbytek dne probíhá stejně jako v předchozích dnech. Svačina, volná hra, oběd.

9. Shrnutí výzkumného šetření

9.1. Věcné podmínky

Všechny mateřské školy mají dostatečně velké prostory a prostorové uspořádání, které vyhovuje nejrůznějším skupinovým i individuálním činnostem dětí. Vybavení mateřských škol je z mého pohledu na velmi vysoké úrovni. Mateřské školy jsou nově zrekonstruované a moderně vybavené nábytkem, tělocvičným náradím, zdravotně hygienickým zařízením, pomůckami, hračkami a různými doplňky, součástí byla i dílna. Všechny prostory jsou velmi dobře zabezpečené a každá vlastní velkou tělocvičnu a zahradu, která též je velmi dobře vybavena.

Chodby jsou prakticky využity, ve všech mateřských školách a slouží k volné hře. My si je můžeme představit jako kouty, ve kterých děti mají možnost k různým zaměstnáním např. pletení, kreslení, hry na zdech (viz. fotografie příloha č.5 a č.8). Ve všech třídách mají přístavby na relaxační činnosti a kuchyňskou linku, která slouží nejen k přípravě svačin, ale také k sebeobslužným činnostem, ke kterým učitelky děti vedou. Ty se učí uklízet nádobí, umývat hrníčky, nalévat si pití, krájet ovoce atd.

Toalety jsou spojeny s umývárnou, ve většině případů vždy dva záchody a dvě umyvadla spadaly na jednu třídu, což je ve srovnání s českými hygienickými požadavky velmi málo. U nás je to na jednu třídu o 20 dětech nejméně čtyři záchody a čtyři umyvadla. Ve třech mateřských školách se na toaletách objevuje i přebalování kout.

Co se týká hraček a pomůcek, v mnohých případech mě s nimi musely děti seznamovat. Hodně využívají hračky a pomůcky na rozvoj jemné motoriky, různé pletení, šití, háčkování. Za dobu mého pozorování nejoblíbenější hry jsou pexeso, karty, puzzle, magnetické hry. Při výtvarných činnostech využívají nejmodernějších materiálů

jako jsou ozdobné čtvrtky, děrovače, zdobící nůžky, lýka a ozdobné drátky, sušičky a výtvarné tabule.

9.2. Životospráva

Ve všech 5 mateřských školách si děti nosí svačiny z domova. Z toho tři mateřské školy zajišťují dětem oběd, který je jim dovážen. Dbají na dostatek tekutin, které dítě má k dispozici během celého dne ve své třídě nejčastěji formou samoobsluhy.

V chladnějších měsících netráví čas venku i přesto, že všechny vlastní velké zahrady, pohyb dětem „vynahrazují“ ve vyvětraných tělocvičnách.

Díky velmi zabezpečeným prostorům, mají děti možnost pohybovat se bezpečně po celé mateřské škole. Samostatně chodí na toalety, nebo volný čas tráví na chodbách.

Podmínky spánku jsem sledovala ve třech mateřských školách, kde je provoz zajištěn po celý den. Z toho pouze v jedné mateřské škole dodržují pravidelný spánek a to od 13:00-14:00. V druhé mateřské škole nemají vůbec vybavení pro spánek, dítě když je unavené, má pouze možnost odpočinout si v přístavbě na koberci. Ve třetí mateřské škole mohou odpočívat ty děti, které jsou unavené na provizorních matracích klidně jen 10 minut.

9.3. Psychosociální podmínky

Ve všech zařízeních na mě působilo pozitivní klima, velmi dobré vztahy mezi dětmi a pedagogy. Učitelky jsou nazývány jmény nebo jim děti říkají tety. Po dobu mého pozorování mi děti připadaly spokojené, šťastné, radostné. Měly dostatek volnosti, nebyly neúměrně zatěžovány, či neerotizovány spěchem a chvatem. Naopak mi připadalo, že čas pro učitelky i děti nehraje žádnou roli a spíše se řídí situačně. Přes velkou volnost děti pevně dodržovaly pravidla a řád, který mají stanovený.

Vzdělávací nabídka odpovídá mentalitě předškolního dítěte a potřebám jeho života.

9.4. Personální a pedagogické podmínky

Všichni pracovníci, kteří pracují v zařízeních, které jsem navštívila, mají odbornou kvalifikaci. Ve všech případech mají dosažené vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Na každou třídu je jeden kvalifikovaný pedagog a jeden nekvalifikovaný pomocník. V mnoha případech se objevovalo, že byl pedagog mnohem mladší než pomocník, což podle mého názoru narušovalo klima mezi pracovním kolektivem.

Díky malému počtu dětí ve třídách se ve všech mateřských školách mohou pedagogové dětem lépe věnovat a díky pomocné pečovatelce i praktikovat individuálním přístup k dětem.

V Rakousku je 25 3-6letých dětí na třídu, 20 dětí, pokud jsou 4 z nich 2,5 až 4leté, 15 pro děti se speciálními potřebami. Učitelky mají úvazek 40 hodin, z toho 5 na přípravu a 2 na organizaci, 1 z těchto 2 by měla být věnována rozhovorům v týmu.

Do všech sledovaných mateřských škol pravidelně docházejí speciální pedagogové a poradenští psychologové.

9.5. Spoluúčast rodičů

Pedagogové plně zapojují rodiče do chodu mateřských škol. Ve všech zařízeních se osvědčuje koš plný ovoce a zeleniny. Scházejí se dvakrát ročně a společně připravují velké oslavy. Rodiče šijí dětem převleky, pečou štrúdl, dělají výzdobu budovy to vše za asistence dětí a pedagogů. Rodiče mohou řešit problémy osobní schůzkou, nástěnkou, schránkou důvěry. Celkově se zdá být zapojení rodičů do práce MŠ větší než u nás.

9.6. Obsah vzdělávání

Ve všech mateřských školách se děti učí k ručním pracím. Většina mateřských škol vlastní i své dílny, kde se děti seznamují s přírodním materiálem. Pletení, šití se děti učí už od tří let.

Od rána si děti samy volí zaměstnání, nejvíce preferují volnou hru. Řízená činnost trvá kolem 10-15 minut, té se účastní většinou všechny děti, ve všech případech probíhala vždy stejně v kruhu.

Záporně hodnotím neustálé vybírání dětí na zájmové činnosti. V hodně případech pedagogové dělili děti na hodné a zlobivé. Častokrát se stalo, že zlobivé děti neměly na zájmovou činnost nárok a byla jsem svědkem nepříjemných situací boje dítěte a učitelky.

Ve velké míře používají také soutěživé hry, v mnoha případech děti nesly porážku hodně těžce.

Z 5 mateřských škol neměla pouze jedna vytvořený roční plán. Roční plány si byly velmi podobné. Všechny obsahovaly tématickou nabídku na určité období, cíle, rozepsané činnosti, informace o dětech, pedagogích, předem plánované akce atd. Na každé téma měly rozepsanou reflexi.

Příprava učitelek na práci je podobná jako u nás. Učitelky si plánují řízené činnosti, rozepisují si přípravy podle předem sepsaného ročního plánu. Učitelky si po celý den hrají s dětmi a nabízejí jim činnosti, ve kterých je doprovází, pomáhají jim, hrají si s nimi. Dítě se samo rozhoduje, zda nabídku učitelky využije, nebo se zabaví podle své nálady.

Výtvarná činnost neprobíhá hromadně, nýbrž individuálně vždy nanejvýš se dvěma až čtyřma dětmi.

Řízená činnost vždy probíhá formou kruhu, kdy učitelka seznamuje děti s daným tématem na určité období.

Za mojí návštěvy jsem se nesetkala v žádné mateřské škole s komunitními nebo asociačními kruhy. U nás se stále neustupuje z organizovaných aktivit pro děti. Řekla bych, že se oproti rakouským kolegyním snažíme dětem předat nadměrně moc informací a tím je přehlcovat. Denní kruhy, řízené činnosti, organizované ranní hry nebo cvičení, málo volné hry a spontánních činností, takhle to funguje stále v mnoha českých mateřských školách.

Pobyt venku Rakušané nemají povinný jako my v Čechách, přestože mají velké krásně zařízené zahrady.

IV. ZÁVĚR

O Rakousku si mnoho lidí v Čechách myslí, že jsou daleko před námi. Co se týká vyspělosti země, tak s tím musím souhlasit. Rakousko je specifické svým pořádkem, čistotou, pravidly a pevným řádem, který nutí všechny lidi dodržovat.

Před mou první návštěvou jsem byla plná očekávání, jak to vlastně v jejich zařízeních probíhá. Předtím jsem neměla přesné informace o předškolním vzdělávání v Rakousku, tudíž mě neustále obklopoval pocit zvědavosti a nadšení, co se všechno mám možnost od rakouských pedagogů naučit a co od nich okoukat.

Již po první návštěvě jsem se dozvěděla plno zajímavostí, například o stravování, nebo dovážení dětí do předškolních zařízení, o pomocných pracovnících a hlavně o jejich vzdělávacím programu.

Jelikož pracuji v mateřské škole, která již 25 let není zrenovovaná, na první pohled mě upoutalo jejich vybavení a modernizace celkového prostředí, pomůcek a hraček.

Navštívila jsem i třídu integrovanou, což jak jsem se dozvěděla později, je v Rakousku jednou z novinek, skoro každá mateřská škola má v provozu alespoň jednu třídu integrovanou.

Stále mi dělalo problém pochopit počet pracovníků na jednu třídu. Až později mi bylo vysvětleno, že dětí je v letošním roce málo, tudíž kapacita mateřských škol není zcela naplněna, avšak i tak je možnost, že děti nastoupí v průběhu roku, tudíž proto mají zaměstnaný maximální počet pracovníků, jako při maximálním naplnění mateřské školy. Už z těchto důvodů si myslím, že vůbec v mateřských školách v Rakousku nejsou nuceni řešit otázku financí jako jsme nuceni my u nás.

Všechny mateřské školy, které jsem navštívila si byly velmi podobné jak v provozu, tak ve vybavení a přístupu k naplňování výchovných a vzdělávacích záměrů.

Když se zamyslím nad tím, zda moje návštěvy a pozorování naplnily má prvotní očekávání, musím říci, že i přes zajímavá zjištění jsem i tak přesvědčená o tom, že rakouští pedagogové by se od nás mohli co učit, stejně tak jako my od nich. Co hodnotím velmi kladně, že u nich naplno funguje princip volné hry, výborně u nich probíhá vzdělávání v zájmových koutech, spolupráce s rodiči, učení se cizím jazykům a snížené počty dětí ve třídách. My bychom jim mohli nabídnout daleko lepší zpracování RVP PV než je jejich BRP, pořádání besídek pro rodiče, tvůrčí a bohatou zájmovou nabídku pro děti, plánované akce pro děti, ale i rodiče.

Také v rakouských člancích se objevuje hodně kritických článků ohledně BRP (<http://www.fair-news.de/>). Především, že nedochází k naplňování záměru, které měl jejich BRP přinést. Možná je to tím, že u nich funguje teprve od roku 2009 a nebyl zcela ze strany pedagogů pochopen. Já osobně jsem po jeho čtení měla smíšené pocity, o tom jsem se zmiňovala v kapitole 2.2.

Doufám, že poznatky plynoucí z mého pozorování budou alespoň trochu zajímavé pro ty, co se o předškolní výchovu v Rakousku zajímají. Pro mě osobně psaní práce bylo obrovským přínosem jak po stránce informativní, tak především té praktické, kdy jsem měla možnost přímo se zapojit do chodu rakouské mateřské školy, což pro mě bylo ohromným zážitkem.

V. PŘEHLED CITOVANÉ A POUŽITÉ LITERATURY

HAVLÍNOVÁ, M. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Vyd. 2.

Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-061-5

KOHLLOVÁ, J. *Předškolní výchova a primární vzdělávání v zemích EU*. Praha: EURYDICE, 1997

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Portál, Praha, 2009

MITTERAUER, B., *Bildungsentwicklung in Österreich*, bm:uk, Wien, 2008.

PRŮCHA, J. a kol.: *Pedagogická encyklopedie*, Portál, Praha, 2010

RÝDL, K. *Inovace školských systémů*. Praha: ISV, 2003. ISBN 80-86642-17-8

ISBN 80-87000-00-5

WEISS, S., TRITSCHER-ARCHAN, S., Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft, 2007.

BildungsRahmenPlan für elementare Bildungseinrichtungen in Österreich Charlotte-Bühler-Institut und PädQUIS 2009.

Rámcový program pro předškolní vzdělávání, VÚP, Praha, 2006.

Manuál k Rámcovému programu pro předškolní vzdělávání. VÚP, Praha, 2005

VI. PŘEHLED INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Čákiová, J. Rakouský vzdělávací systém. [online] 2006 [cit. 2006-29-09] Dostupný z <<http://www.icm.cz/rakousky-vzdelavaci-system>>.

Falkenberg, B., Der Bildungsrahmenplan für die österreichischen & Kindergärten „Bildung macht gross“ [online].Forscherixa 2009/10[cit. 2010-02-11] Dostupný z <http://www.menschen.steiermark.at/cms/dokumente/11167777_42833674/388863b8/Pressemappe_BMG_2009_2.pdf>.

Lex-Nalis, H., Der Kindergarten hat einen österreichweit gültigen BildungsRahmenPlan [online]. Gesellschaft [cit. 2009-29-10] Dostupný z <<http://www.fairnews.de/news/Der+Kindergarten+hat+einen+oesterreichweit+gueltigen+BildungsRahmenPlan-35787.html>>

Mitterauer, B., Bildungsentwicklung in Österreich, bm:uk, [online] 2008 Dostupný z <http://www.bmukk.gv.at/schulen/bw/ueberblick/bildungsentwicklung_04_07.xml>.

Repper-Bran, E., Strukturen der allgemeinen und beruflichen Bildung und der Erwachsenenbildung in Europa **Österreich** [online].Eurydice 2009/10 [cit. 2010-02-11] Dostupný z <<http://www.eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents> >.

Weiss, S., Tritscher-Archan, S., Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft [online]. 2007, poslední revize červen 2008, [cit. 2010-02-11] Dostupný z <http://www.bic.at/downloads/at/brftipps/0_1_bildungssystem_de.pdf>.

Wikipedia, Bildungssystem in Österreich. [online] 2011 [cit. 2011-02-27] Dostupný z <http://de.wikipedia.org/wiki/Bildungssystem_in_%C3%96sterreich>.

<http://www.euroskop.cz/385/sekce/vzdelavani/>

http://www.bic.at/downloads/at/brftipps/0_1_bildungssystem_de.pdf

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_AT_D E.pdf

VII. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Ukázka tématického celku

Příloha č. 2 - Doprovodný text k výchovně vzdělávacímu tématu

Příloha č. 3 - Doprovodný text k výchovně vzdělávacímu tématu

Příloha č. 4 - Fotografie Mateřské školy Steinhaus

Příloha č. 5 - Fotografie Mateřské školy Grünbach

Příloha č. 6 – Fotografie Mateřské školy Heidenreichstein

Příloha č. 7 – Fotografie Mateřské školy Gastern

Příloha č. 8 – Fotografie Mateřské školy Gmünd

Příloha č. 1 – Ukázka tématického celku

Název tématu: **„Startujeme v novém školním roce“** (6.9.-19.10.2010)

1. Kritéria plánu pro vzdělávací práci

Znovu začínáme v mateřské škole a srdečně u nás vítáme 3 nové děti.

2. Vzdělávací cíle

Děti mají za povinnost zvykat si na nová pravidla v mateřské škole, společné opakování pravidel. Nové děti se je učí postupně respektovat. Nové děti se seznamují s denním režimem mateřské školy a postupně navazují kontakty s ostatními dětmi a získávají důvěru.

3. Učení a vývoj procesů

A. v oblasti sociální kompetence: *Přátelství v mateřské škole jsou zachována a formují se nová přátelství. Seznamování dětí mezi sebou, postupná adaptace na nové prostředí, pracovníky mateřské školy. Ohleduplnost a převzetí odpovědnosti za mladší děti.*

B. v oblasti předmětové kompetence: *Seznamování a opakování pravidel, která platí v mateřské škole. Postupné seznamování s prostředím, místnostmi, materiály, zahradou, hračkami. Učí se barvy a části těla.*

C. v oblasti sebe kompetence: *Odloučení od rodičů, samostatnost. Reagovat na emocionální stav dětí. Respektovat dětskou osobnost a přistupovat k nim individuálně.*

4. Vzdělávací nabídka

Materiál ve skupině-práce s materiálem pro děti různého věku s ohledem na jejich preferenci.

Didaktické hry: *„Ježkova hra“, „Čtyři první hry“, „První čtení“, „Dřevěné domino“ , „Počet věží“, „Paměť-zvířata, příroda“*

Puzzle: různé úrovně obtížnost. jednoduché dřevěné puzzle vozidla, zvířata celkem 15 dílů. Dovolena na statku, horská farma, naše Země 35-60 dílů.

Procvičování motoriky: navlékání korálků, pletení a tkaní

Konstruktivní hry: Lego, Duplo atd..

Hry v tělocvičně: pohybové hry na barvy „Červená značí STOP“. Pohybové hry na pojmenování částí těla.

Hry v kruhu: učíme se hry (jeden malý rejsek, místo vedle mě je volné). Seznamovací hry, umět se představit. Hra deset malých trpaslíků.

5. Metodické úvahy

Využití možnosti osobního kontaktu s jednotlivými dětmi. Navození příjemné atmosféry. V dopoledních hodinách jsou rodiče s dětmi vřele přivítáni. Je důležité, aby se dítě cítilo jako doma. Hrajeme si s dětmi, vysvětlujeme jim hry a společně zavádíme nové hry. V malých skupinách budujeme pravidla pro různé oblasti. Pravidla chování na zahradě, v tělocvičně, při svačině, na toaletách, v umývárně, v šatně, ve třídě, prádelně. Pravidla každodenního soužití ve skupině, jako je vstřícnost, spolupráce atd.

Vom Korn zum Brot

Lied: Brot, wo kommst du her?

1. Brot, wo kommst du her? Ei, das ist nicht schwer:
2. Mehl, wo kommst du her? Ei, das ist nicht schwer:
3. Korn, wo kommst du her? Ei, das ist nicht schwer:
4. Halm, wo kommst du her? Ei, das ist nicht schwer:

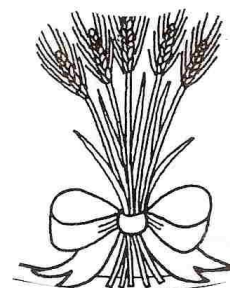
1. Bin vom Bä-cker kom-men,
der hat Mehl ge - nom-men, Mehl wohl sie- ben Lot - und so bin ich Brot.
2. Bin vom Mül - ler kom-men,
der hat Korn ge - nom-men, Korn wie Gold so gehl - und so bin ich Mehl.
3. Bin vom Bau - ern kom-men,
der hat Halm ge - nom-men, Hälm- lein aus dem Dorn - und so bin ich Korn.
4. Bin vom Würz-lein kom-men,
hat mich mit- ge - nom-men, aus der Er- de Schoß - und so wuchs ich groß.

Gedicht: Knister-, knusper-, Knäcke Brot

Knister-, Knusper-, Knäcke Brot knackt und kracht im Mund.
Knister-, Knusper-, Knäcke Brot ist ja so gesund.

Etwas Butter, etwas Salz oder auch Gelee
Knister-, Knusper-, Knäcke Brot schmeckt zu Milch und Tee.

Knister-, Knusper-, Knäcke Brot keiner leidet Not.
Dank für Butter, Milch und Brot. Danke, guter Gott!

Gedicht: Der Bauer baut mit Müh und Not

ält. Kd

Der Bauer baut mit Müh und Not, das Korn für unser täglich Brot.
Zum Müller wird das Korn gebracht und feines Mehl daraus gemacht.
Der Bäcker holt das Mehl ins Haus und bäckt im Ofen Brot daraus.
Die Mutter streicht noch Butter drauf und wir, wir essen alles auf.

Spruch: Mahle, mahle....

Mahle, mahle Korn ganz klein, mahle es zu Mehl ganz fein.

Buttermilchweckerl:

50 dag Weizenmehl, 1P. Trockengerm sorgfältig mischen, in ¼ l Buttermilch (zimmerwarm) ca. je 1 Teelöffel Kümmel, Fenchel, Anis, Leinsamen, Sonnenblumenkerne, 2 Tl. Salz, und 6 EBl. warmes Wasser gut verrühren und dann in die Mehl – Germmischung rühren.

In der Germteigschüssel einmal gehen lassen, durchkneten Weckerl formen, auf befettetes Blech legen , nochmals gehen lassen. Oberfläche mit Ei bestreichen und mit Sesam, Mohn oder Sonnenblumenkerne bestreuen. Im vorgeheizten Rohr bei ca. 220 Grad ca. 20 min. backen.
Wir wünschen gutes Gelingen!

Fingerspiel: Was zur Jause besonders gut schmeckt

„ Ich habe Hunger!“ ruft der Daumen und holt sich ein paar reife Pflaumen.
Der Zeigefinger sagt: „ Ich möchte Vollkornbrot mit Butter und Kräutertee, aber ohne Zucker.
Der Mittelfinger sagt:“ Ich esse gerne Dinkelbrei, mit Äpfel, Nüssen – einerlei“
Der Ringfinger meint: „ Karotten, Gurken knackig frisch, gehören auf meinen Jausentisch.“
Und dieser, der ganz Kleine sagt. „ Mir schmeckt am besten Obstsalat!“

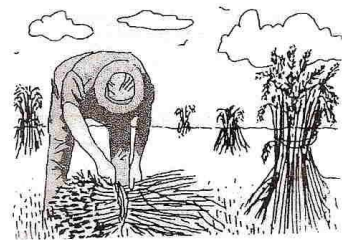
1,2,3 im Sauseschritt

Reihenspiel

1, 2, 3 im Sau-se-schritt ge - hen al - le
Kin - der mit. Der Pe - ter, ist nun an der Reih und
läuft an uns vor - bei. Bük - ken, strek - ken,
rund - um drehn, vier - mal klot - schen,
stamp - fen, stehn.

Chords: F(E), C(H7), F(E), Bb(A), F(E), C7(H7), F(E), Bb(A), F(E), C(H7), F(E), (klatschen)

Lied: Guten Tag!

Gu - ten Tag, lie - be Kin - der! Gu - ten Tag! Wir spie - len wie - der heute. Gu - ten
Tag! Wir la - den alle ein. Gu - ten Tag! Und wol - len fröh - lich sein. Gu - ten Ta
Ich und du, wir grü - ßen im - merzu. Das wird ein schö - ner Tag, weil je - der je
mag.

Chords: C, G, C, G, C, F, C, G7, C, F, C, G7, G7, C, G, C, F, C, F, G7

2. Ich und du, wir klatschen immerzu. Das wird ein schöner Tag....
3. Ich und du, wir dreh'n uns immerzu.....

Lied: Geht einer auf den anderen zu

Text: Rolf Krenzer/ Musik: Reinhard Horn

1. C D7 G Em
Geht ei - ner auf den an - dern zu

2. C D7 G Em
und lädt ihn zu sich ein,

3. C D7 G Em
wird kei - ner auf der gro - ßen Welt

4. C D7 G Em
mehr ganz al - lei - ne sein!

Spielidee:

Geht einer auf den anderen zu und lädt zu sich ein, wird keiner auf der großen Welt mehr ganz alleine sein
*Kinder stehen im Kreis und strecken beide Hände zu einem Mitspieler hin
Hände reichen und drücken
voreinander stehen und mit beiden Händen die Weltkugel zeigen
einander ganz fest umarmen*

Kennenlernspiel „Gute Seiten“

Die Gruppenleiterin (die älteren Kinder können und sollten sich schon selber beschreiben und einschätzen) schreibt die Namen jedes Kindes einzeln auf kleine Zettel und dazu jeweils zwei seiner positiven Eigenschaften und zwei seiner besonders ausgeprägten Fähigkeiten.

Die Zettel werden zusammengefasst, in einem Karton oder Korb gesammelt und gut durchgemischt. Nun wird nach und nach ein Zettel gezogen und vorgelesen. Die Gruppe rät und begründet gemeinsam, um wen es sich dabei handelt. Wenn das Kind den Zettel selbst geschrieben hat, kann es unauffällig mitraten, damit es nicht durch sein Schweigen erkannt wird.

Durch diese Übung erfahren die Kinder etwas über ihre positiven Seiten und darüber, wie zutreffend sie sich selbst einschätzen bzw. von anderen eingeschätzt werden.

Aus:

Die 50 besten Spiele für mehr Sozialkompetenz

Rosemarie Portmann

Verlag Don Bosco, ISBN 978-3-7698-1729-4

In diesem handlichen Büchlein werden 50 Spiele zur Förderung der Sozialkompetenz und zur Entwicklung einer gesunden Beziehungs- und Konfliktfähigkeit vorgestellt: Spiele zum Kennenlernen, Spiele zur Integration, Spiele für mehr Zusammenarbeit, Spiele zum Umgang mit Konflikten und Spiele zum Wohlfühlen.

Windmessgerät „Anemometer“

zum Selbermachen

Anemometer sind Geräte mit denen man die Windgeschwindigkeit messen kann und wird von Meteorologen verwendet. Die Kinder können mit einem selbstgebauten Anemometer selber feststellen, ob der Wind für den Drachenflug geeignet ist.

Materialien:

leere Filmdose, 4 Kunststoffflaschen, feiner, wasserfester Stift, Draht, Zange, dickere Nähnadel, Kerze, Schere, Stock mit geringem Durchmesser als die Filmdose

Die Böden der Flaschen abschneiden. Sie bilden die Flügel des Windmessers. Die Kerze anzünden, die Nadel darin erhitzen und damit an den vier Stellen, an denen später die Flügel befestigt werden, jeweils zwei übereinanderliegende Löcher bohren. Die Flügel an die Filmdose halten und markieren, wo die Löcher gebohrt werden sollen. Mit vier ca. 15 cm langen Drahtstücken die Flügel fixieren. Den Stock in die Erde stecken und das Windmessgerät darauf befestigen.

Tipp: Wer zusätzlich zur Windstärke auch die Windrichtung bestimmen möchte, kann zusätzlich einen Windsack aufhängen

Idee aus Entdeckungskiste Extra Herbst

Příloha č. 4 – Fotografie Mateřské školy Steinhaus

Kindergarten Steinhaus

1. třída

2. třída

Tělocvična

3. třída

Zahrada

Příloha č. 5 - Fotografie Mateřské školy Grünbach

Kindergarten Grünbach

Relaxační třída

Pracovní třída

Výtvarná třída

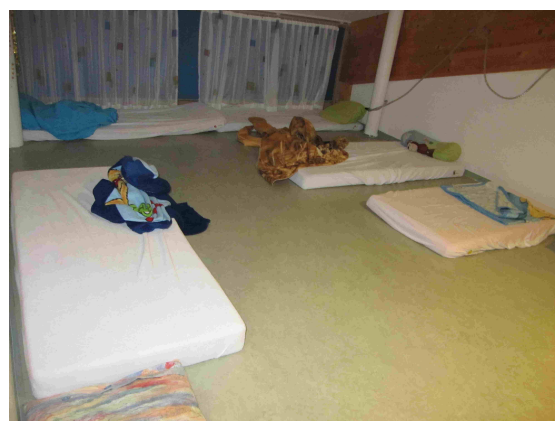
Pracovní kouty

Šatna

Spací místnost

Příloha č. 6 – Fotografie Mateřské školy Heidenreichstein

Kindergarten Heidenreichstein

Zahrada

Ukázka výuky češtiny

Svačina

Pitný režim

Toalety

Příloha č. 7 – Fotografie Mateřské školy Gastern

Kindergarten Gastern

Zahrada

1. třída

Pletení

Ukázka výuky češtiny

Skříň na osobní věci dětí

Přístavba

Úschovna tělovýchovných pomůcek

Příloha č. 8 – Fotografie Mateřské školy Gmünd

Kindergarten Gmünd

Zahrada

1. Třída „Medvídci“

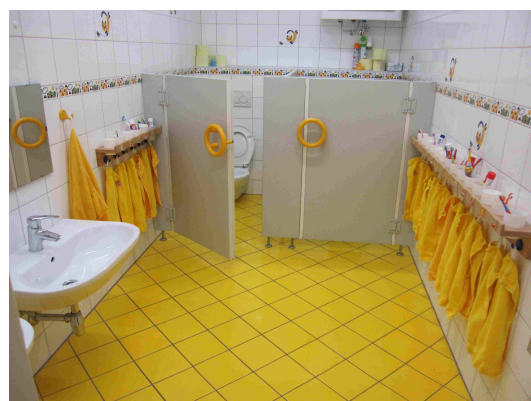
Přístavba

Kuchyňská linka

Toalety

2. Třída „Berušky“

Přístavba

Zásuvka dětí

Diskusní kruh

Volná hra

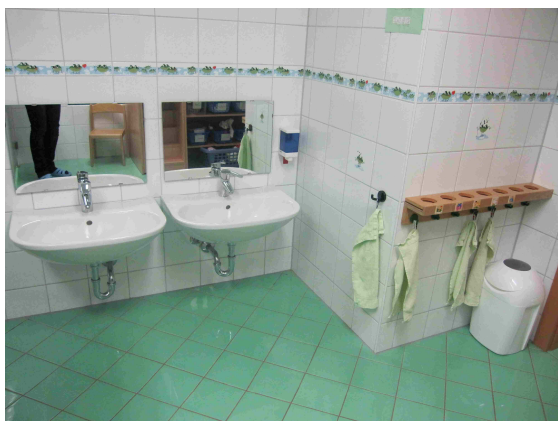

3. Třída „Žabičky“

Toalety

Přebalovací pult

Kuchyňská linka

Relaxační část

Výuka českého jazyka

Oslava narozenin

Ruční práce

Výtvarné činnosti

Tělocvična

Šatna

Výtvarná třída

Úschovna pro učitelky

Botník na gumovky

Chodba

